

Politisk – Økonomisk Beretning 2013

Naalakkersuisut skal i henhold til budgetloven fremlægge en årlig Politisk-Økonomisk Beretning på Inatsisartuts forårssamlinger.

Udover at belyse Grønlands Selvstyres økonomi og den generelle udvikling i indtægter og udgifter, er formålet at foretage en analyse af økonomi- og aktivitetsudviklingen på et eller flere centrale udgifts- og indtægtsområder, herunder i forhold til finanslovens forudsætninger.

Beretningen har til hensigt at øge informationen om Grønlands Selvstyres økonomi og danne grundlag for en kvalificeret debat om den økonomiske udvikling i Selvstyret og i Grønland som helhed.

Beretningen har også til hensigt at synliggøre særlige problemområder og udviklingstendenser, og skal i henhold til lovgivningen have en form, så den kan indgå i Naalakkersuisuts og Inatsisartuts overvejelser om den økonomiske udvikling og prioritering.

Naalakkersuisuts nærværende Politisk-Økonomiske Beretning for 2013 skal ses i sammenhæng med Naalakkersuisut's arbejde med det kommende forslag til finanslov for 2014. Dette offentliggøres i august 2013.

Forord

I 2013 blev der afholdt valg både til Inatsisartut og kommunerne. Da stemmerne var talt op, var det tydeligt at borgerne ønskede et sporskifte.

Det nye Naalakkersuisut vil blandt andet arbejde for en mere balanceret udvikling i landet, en generel højnelse af uddannelsesniveaue, fokus på arbejdsløshedsbekæmpelse, udvikling af både de traditionelle erhverv og nye erhverv, ændring af råstofpolitikken, herunder indførsel af royalties på mineralske råstoffer og justering af storskalaloven.

Dette kræver en stabil og ansvarlig styring af samfundets økonomi og øgede investeringer for at sikre øget kapacitet i uddannelsessektoren og sikring af flere praktikpladser. Desuden skal vi sikre en hensigtsmæssig havne- og lufthavnsstruktur, der giver god og konkurrencedygtig befordring af passagerer og gods internt og til og fra landet.

Vi skal nå disse mål selv om vi står over for store økonomiske udfordringer. Alt for mange står uden for arbejdsmarkedet, samtidig med, at vi importerer megen arbejdskraft. Det sker blandt andet fordi, uddannelsesniveaue gennemgående er lavt, og jobskabelsen ikke er jævnt fordelt. Hertil kommer, at vi heldigvis står over for at få flere ældre i takt med, at levealderen gradvist stiger og nogle af de store årgange kommer op i årene.

Alt dette kræver, at vi som ansvarlige politikere i Naalakkersuisut, Inatsisartut og i kommunalbestyrelserne skal foretage nogle vigtige strategiske valg og træffe beslutning om hvordan vi vil tilpasse vores samfund. Dette skal ske med afsæt i de overordnede politiske mål og på baggrund af fælles bærende værdier, så vi trygt kan gå fremtiden i møde og udnytte de rige muligheder vi står med som land.

En bæredygtig udvikling er nødvendig, både økonomisk, socialt, kulturelt og miljømæssigt. Det kræver en åben dialog om nødvendige reformtiltag og om prioriteringer, og en tværsektoriel indsats i opgaveløsningen. Vi skal styrke samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne og have et godt samspil mellem den private og offentlige sektor. Det kræver fremsynede beslutninger og handlekraft. Nogle af reformtiltagene vil være vanskelige og give anledning til debat, men dette skal ikke gøre os handlingslammede – det giver os derimod en god mulighed for at drøfte tingene igennem..

Der er desværre blevet flere ledige. Der er taget initiativer for at løse problematikken, blandt andet ved at skabe tilbud til ledige her og nu, opkvalificeringstiltag og tilpasninger af fiskeripolitikken for at øge produktionen her i landet. Nogle byer og bygder er hårdere ramt end andre, og der er en

stigende ulighed kommunerne imellem. Vi skal en balanceret udvikling af vort land, så alle fire kommuner oplever fremgang. Det betyder blandt andet, at de offentlige anlægsopgaver skal fordeles mere ligeligt, selv om vi naturligvis skal bygge ud fra et faktisk behov og ikke bare for at bygge.

På længere sigt vil væksten i samfundet særligt være båret af udviklingen af en råstofindustri. Griber vi de muligheder, der er på vej, kan vi sammen skabe et fremtidens Grønland, hvor vi kan skabe arbejdspladser og finansiere velfærd og uddannelse. At vi vil udvikle en råstofindustri, betyder ikke, at vi skal se bort fra vore traditionelle erhverv, herunder fiskeriet, fangererhvervet og landbrugssektoren. Tværtimod skal vi tilpasse og videreudvikle disse fødevarerproducerende erhverv til at blive mere indtægtsskabende, ligesom turismeerhvervet skal løftes yderligere i fremtiden.

Eksportindtjeningen skal således ikke være afhængigt af en enkelt sektor, som det reelt er tilfældet i dag. Vi skal målrettet arbejde for at skabefølgeerhverv omkring hovederhvervene. Der vil eksempelvis være et stort behov for et alsidigtfølgeerhverv, når råstofindustrien kommer i gang. Vi skal derfor sikre, at vore lokale virksomheder er parate, og at rammerne for hjemmehørende selskaber er velegnede, så det ikke kun er udenlandske virksomheder, der løber med ordrene.

Udviklingen kræver en målrettet samfundsmæssig indsats og stiller krav til den enkelte. Større ansvar og opkvalificering er vigtige nøgleord for fremtidens Grønland. Uden en solid og vedholdende uddannelsesindsats kan vi ikke tilbyde industrien de efterspurgte kompetencer, og vi kan ikke besætte nøglestillinger i den offentlige sektor med egen arbejdskraft. Vi skal alle tage ansvar for egen læring, og som samfund skal vi sikre, at flest muligt gennemfører en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Fremtidens Grønland skabes ved at løse nutidens problemer. Et af disse er, at ca. 70 % af de 16-19-årige ikke er i gang med en ungdomsuddannelse efter folkeskolen. Det er uholdbart for vores økonomi, det er uholdbart for vores erhvervsliv og det er især uholdbart for de unge mennesker selv. Vi kan som samfund ikke være bekendt at have en grundskole og en uddannelseskapacitet, hvor mere end halvdelen har meget vanskeligt ved at komme videre i uddannelsessystemet, og dermed afskæres fra at kunne træffe deres egne valg i livet. Uddannelsesområdet er et af de vigtigste prioriterede områder de kommende år.

Der skal øget fokus på folkeskolen, og vi skal træffe de beslutninger, som er nødvendige for at eleverne modtager en tilfredsstillende undervisning, der konstant udfordrer og dygtiggør dem. Vi skal målrettet bruge mulighederne for anvendelse af IKT for at få en bedre udnyttelse af landets lærerkræfter og de muligheder som den moderne informations- og kommunikationsteknologi åbner op for i disse år. Flere af kommunerne er heldigvis ved at udbrede brugen heraf, blandt andet hjulpet godt på vej af fondsfinansiering. Vi vil fra Naalakkersuisut aktivt bidrage til at udvikle dette område og søge at sikre større brug af IKT i undervisningen i alle kommuner og i hele uddannelsessystemet. Dette vil være et højt prioriteret indsatsområde ved revisionen af IKT-strategien og af den kommende uddannelsesplan.

Vi skal også sikre, at børnenes familier og omgivelser er parate med støtte og opbakning allerede inden børnene starter i folkeskolen. Det er det vigtigt med en styrket forebyggelse og opsporing rettet mod forskolebørn. Vi skal rette fokus på børn frem til skolealderen med styrkede familiecentre og med helhedsorienterede løsninger med borgeren i centrum. Vi skal tage hånd om det vigtige forældreansvar blandt andet med familievejledere og nye behandlingsprogrammer rettet mod hele familien.

Naalakkersuisut tager ansvar og vil levere resultater. Naalakkersuisut vil sikre en bæredygtig udvikling for de midler, der afsættes i Finansloven. Vi skal alle tage ansvar for at udviklingen forankres bredt i vores smukke, store og vidtstrakte land.

God læse- og debatlyst.

Vittus Qujaukitsoq

Medlem af Naalakkersuisut for Finanser og Indenrigsanliggender

Indholdsfortegnelse

Forord.....	3
1. Den økonomiske udvikling	8
1.1 Konjunktursituationen.....	8
1.2 Væsentlige faktorer i samfundsøkonomien.....	11
1.3 Den offentlige sektors økonomi.....	12
1.4 Samfundets gældsætning.....	14
2. Politiske og økonomiske målsætninger.....	16
2.1. Finanslov for 2014.	19
2.2 Modernisering af den offentlige sektor.....	21
2.2.1 Restancer.....	23
2.2.2 Digitalisering og ny IKT strategi	24
2.2.3 Selvstyrets aktieselskaber	26
2.2.4 Indkøbspolitik	28
2.3 Skat, Pension, Bolig og Socialområdet.....	29
2.3.1 Reform af pensionsområdet	29
2.3.2 Reform af sociale ydelser.....	30
2.3.3 Reform af skatteområdet.....	31
2.3.4 Boligområdet.....	32
2.3.5 Reform af prisstrukturen for el, vand og varme.....	32
2.3.6 Tilrettelæggelse.....	32
2.3.7 Effekterne af reformerne	33
2.4 Anlæg.....	33
2.4.1 Vejledning om investering	34
2.4.2 Nuuk Havn	35
2.4.3 Overordnet landingsbanestruktur	36
2.4.4 Qaqortoq Lufthavn.....	36
2.5 Erhverv og arbejdsmarked	37
2.5.1 Opkvalificering af grønlandske virksomheder til råstofindustrien	37
2.5.2 Erhvervsfremmeloven.....	38
2.5.3 Biologiske Ressourcer.....	38
2.5.4 RUS.....	38
2.5.5 Turisme	39
2.5.6 Storskalaprojekter, herunder ISUA-minen	39
2.5.7 Strategi for sjældne jordarter.....	41
2.5.8 Fiskerierhvervet	42
2.5.9 Beskæftigelse	43

2.6 Uddannelse.....	46
2.6.1 Førskolen.....	46
2.6.2 Folkeskolen	46
2.6.3 Sprogstrategi	47
2.6.4 15-18 årige	48
2.6.5 Ungdomsuddannelser	48
2.7 Børn og Unge	49
2.8 Ældre.....	50
2.9 KNR	51
2.10 Styrkelse af veterinær- og fødevarerikkerhedsberedskabet	52
2.11 Forberedelse til en National Sundhedsstrategi.....	53
2.12 Klima, Energi og Miljø	55
2.12.1 Ny klimaafale.....	56
2.12.2 Eventuel omdannelse af Nukissiorfiit til Aktieselskab	56
2.12.3 Affaldshåndtering.....	57
2.13 Udenrigspolitik og –handel.....	58

1. Den økonomiske udvikling

Der er store udfordringer i den økonomiske udvikling. . Klimaforandringer, den demografiske udvikling og potentielle vækstområder indenfor råstofudvinding stiller både større krav og åbner op for nye muligheder. Samtidig med at landet bevæger sig mod mere uafhængighed af bloktilskuddet, er konsekvensen af klimaforandringerne, at betingelserne ændres for traditionelle erhverv som fiskeri. Der er potentielle vækstmuligheder i udvinding af olie og mineralske råstoffer, men det kræver store udenlandske investeringer og åbner op for en udenrigs- og sikkerhedspolitisk debat.

Den demografiske udvikling medfører en befolkning, der bliver ældre. Derved bliver der færre til at forsørge og flere, der skal forsørges. Samtidig er de langsigtede mål for den økonomiske politik finanspolitisk holdbarhed over en længere periode og realvækst i samfundsøkonomien.

For at sikre et velfungerende velfærdssamfund, er der behov for reformer i økonomien og for strukturelle ændringer i samfundet, som kan bringe flere i arbejde og skabe vækst i de private virksomheder.

1.1 Konjunktursituationen

Den internationale krise, der ramte verdenssamfundet i 2008, berørte kun i mindre grad Grønland. Trods et fald i aktiviteten i 2009 var det grønlandske BNP i 2011 mærkbart højere end i 2007, hvilket ikke har været tilfældet i Danmark og en række andre europæiske lande. Væksten var især drevet af investeringer i efterforskningsaktiviteter, etableringen af søkablet og andre store anlægsinvesteringer samt et stabilt fiskeri. Bloktilskuddet og aftaler fra EU er desuden stabile indtægter, der holder en hånd under indkomsterne.

Tabel 1. Økonomiske nøgletal (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Realvækst i BNP, pct.*	5,4	3,4	2,1	-2,7	4,9	3,2	-3,3*	-2
Berørte af ledighed i byerne, antal	2.387	2.199	1.783	2.008	2.408	2.791	2.980	3.000*
Inflationen, pct.	2,8	1,7	9,3	0,6	2,3	2,1	4,3	2,0*
DAU-saldoen, mio.kr.	-40	-267	-318	-950	3	-161	-65	-114
DA-saldoen, mio. kr.	65	28	-94	-515	207	49	149	1

Anm.: De med * markerede tal er Økonomisk Råds skøn. Berørte af ledighed for 2013 samt Inflationen i 2013 er Departementet for Finansers skøn. Inflationen er opgjort som stigningen i forbrugerprisindekset mellem to år fra juli til juli. Realvæksten i BNP er baseret på foreløbige nationalregnskabstal fra Grønlands Statistik (2012:1 – Tilrettet d. 3.12.2012). Tallene for berørte af ledighed i byerne er de gennemsnitlige pr. måned i det pågældende år.

Tabel 1 viser udviklingen i en række konjunkturforhold.

Et fald i investeringer i forbindelse med olieeftersforskning og lavere rejekvoter er årsag til, at Økonomisk råd i efteråret 2012 vurderede, at væksten for 2012 var negativ, og at der i 2013 anslås at være en lav vækst. Der er nu indikationer på fald i den økonomiske aktivitet i 2013 som følge af yderligere fald i rejekvoterne og fald i råstofeftersforskning. Der er desuden udsigt til fald i byggeaktiviteterne i 2013.

Forholdsvis lave lønstigninger, kombineret med stigninger i fødevarer- og energipriserne, lægger en dæmper på reallønnen og dermed også på den samlede økonomiske aktivitet. Samlet er der derfor tegn på negativ økonomisk vækst i både 2012 og i 2013.

Udsigterne for de kommende år afhænger meget af, om der igen kommer gang i råstofeftersforskningen og ikke mindst, om der bliver etableret nye miner. Sådanne aktiviteter kan skabe grundlag for ny vækst og øget beskæftigelse. Men hvis de af forskellige grunde igen bliver udsat, er der risiko for yderligere fald i den samlede økonomiske aktivitet.

Inflation

Forbrugerpristallet steg 1,6 % fra januar 2012 til januar 2013 mod en stigning på 4,8 % i de forudgående 12 måneder. Den lave inflation betyder, at reallønnen ikke udhules som tidligere. Forbrugerprisindekset er især stigende som følge af øgede omkostninger til bolig og transport forårsaget af stigninger i oliepriser på verdensplan.

Fiskeri

Fiskepriserne er steget kraftigt siden medio 2010, og har derved været med til at øge indtægterne for fiskeriet på trods af faldende kvoter inden for rejefiskeriet. Se tabel 2.

Tabel 2: Fiskepriserne 2008-2013

Priser, kr. pr kg. 1.kvt	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skalrejer, frosne	11,95	11,69	9,99	17,00	13,44	16,80
Rejer, pillede og frosne	28,77	26,54	26,17	29,13	32,14	34,12
Torsk, frosset hel	22,90	12,53	9,96	11,56	13,64	11,70
Torsk, frosset filet	33,75	19,96	16,12	26,87	20,79	20,07
Hellefisk, frosset hel	19,75	19,25	19,12	25,58	19,96	21,95
Hellefisk, filet	27,39	28,11	33,02	24,44	18,97	17,88
Rødfisk, filét el. hel (fersk el. frossen)	12,61	11,14	13,56	20,01	22,40	19,79

Kilde: Grønlands Statistik

De faldende rejekvoter afspejler i høj grad klimaforandringerne, hvor rejerne skal fiskes længere og længere nordpå. De fiskede mængder kan svinge fra år til år, mens kvoterne tilpasses til den biologiske rådgivning.

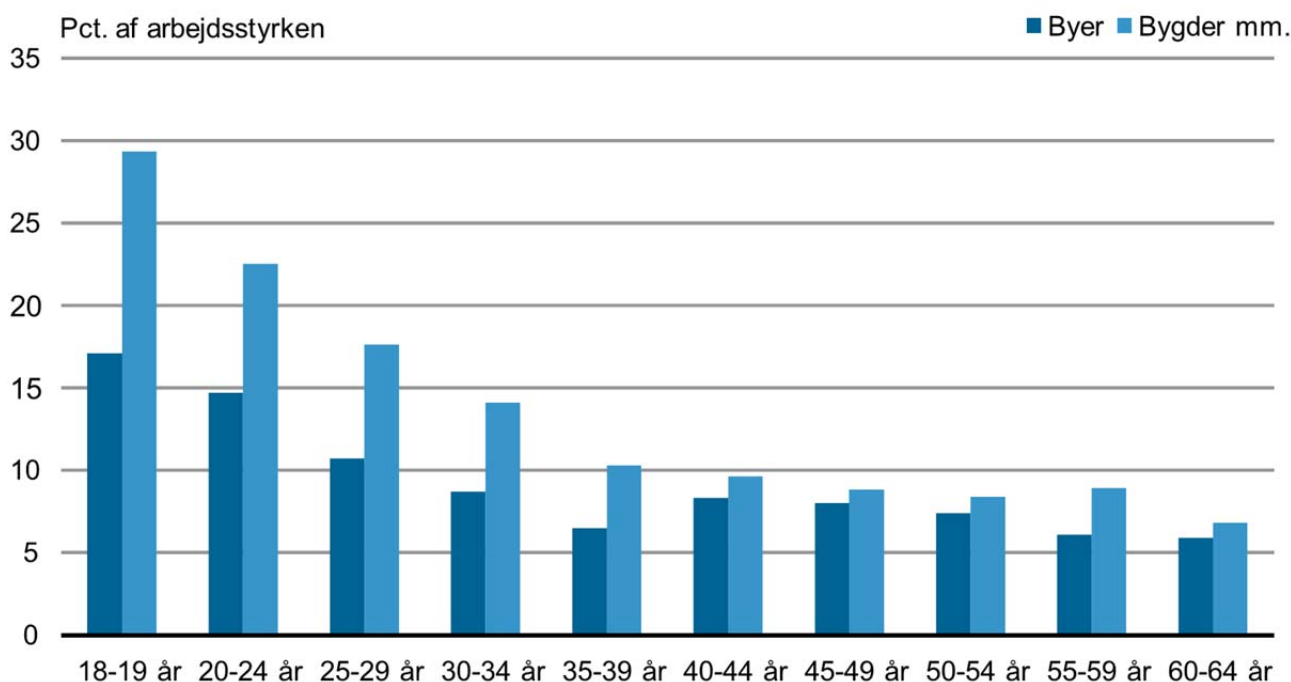
Torskebestanden stiger, og derfor er kvoterne for torskefiskeri steget i de kystnære farvande. I 2013 blev der sat en kvote på torsk i det havgående fiskeri. Derudover er der i 2013 givet kvoter til forsøgsfiskeri med makrel, sild og andre stimefisk. Forsøgsfiskeriet er initieret med udgangspunkt i fiskeerhvervet og Pinngortitaleriffik, og skal undersøge mulighederne inden for de økonomiske og biologiske rammer. Naalakkersuisut arbejder for at indføre en mere generel ressourcerentebeskatning på de væsentligste arter. I det arbejde vil der fortsat blive differentieret mellem forarbejdede og uforarbejdede arter i henhold til koalitionsaftalen. Desuden er brugerbetaling på licensudstedelse afskaffet, og der fremlægges forslag om at sænke afgiften på ikke-landingspligtige rejer.

Ledighed

Tabel 1 viser, at der er sket en stor stigning i antallet af registrerede arbejdssøgende fra 2008 til 2013, hvilket betinger en markant øget indsats på ledighedsområdet. I afsnit 2.5.4 gennemgås Naalakkersuisuts indsats overfor de ledige. Den største stigning skete fra 2009 til 2010 og 2011, mens stigningen i arbejdsløsheden har været aftagende efter 2011. Det kan umiddelbart undre, at der ikke er en entydig sammenhæng mellem væksten i samfundet og ledigheden i tabel 1. Disse udfordringer gennemgås i afsnit 2.5.4, hvor udfordringer med ledighedsstatistikken også bliver uddybet.

Figur 1 viser andelen af ledige i 2011 opdelt på alder og by/bygd. Der er en klar tendens til, at arbejdsløsheden er højest blandt de 18-19 årige og derefter aftagende indtil 35-39 års alderen. Figuren viser også, at der er større ledighed i bygderne end i byerne for alle aldersgrupper.

Figur 1: Ledighed i procent af arbejdsstyrken fordelt på alder og by/Bygder i 2011.

Kilde: Grønlands Statistik

Ledighedsstatistikken medtager ikke unge under 18 år, da man som hovedregel først kan modtage offentlig hjælp, når man er 18 år. I afsnit 2.6 om uddannelse fremgår det, at der også er et stort problem med de 15-18 årige i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Der er dermed en stor gruppe af unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse. Problemer er særligt stort i de mindre bosteder og kræver derfor en særlig indsats.

1.2 Væsentlige faktorer i samfundsøkonomien

Forandringer i klima og havmiljø påvirker levevilkår for det eksisterende fiskeri, men kan også skabe nye muligheder for fiskeri og indhandling. Høje fiskepriser på verdensmarkedet kan opveje lavere kvoter som følge af klimaforandringer på kort sigt, men ikke på lang sigt. Fiskeriet er stadig af stor betydning for økonomien, men vilkårene for den traditionelle indhandling og efterfølgende bearbejdning af fisken står overfor forandringer som følge af konkurrencen udefra og ændringer i fiskebestandene. Sidstnævnte aktualiserer behovet for kommercielt fiskeri eller forsøgsfiskeri på arter, der ikke hidtil eller i en årrække har haft større økonomisk betydning her i landet.

Som økonomien ser ud nu, skaber bloktilskuddet et gab imellem indkomsten og produktionen. Dermed ligger forbrugsniveauet pt. langt over, hvad der produceres i landet. Efterhånden som bloktilskuddet udgør en mindre del af landsindkomsten, stiger både graden af frihed og ansvar. Det forbrug som bloktilskuddet er med til at generere i dag, skal produktionen i fremtiden kunne skabe et indkomstgrundlag til. Dette stiller store krav til uddannelsessektoren, arbejdsmarkedet samt erhvervslivet. Hvis det skal være os, der styrer udviklingen, og ikke udviklingen der styrer os, så kræver det strukturelle ændringer i samfundet, herunder en højere grad af uddannelse, kompetencer og geografisk mobilitet. Der er gode muligheder for at udvinde råstoffer, og dermed kan naturressourcer og en ressourcerentebeskatning bidrage til at øge niveauet af velstand og velfærd i fremtiden. Det kræver dog store investeringer fra udenlandske selskaber, som stiller krav om et højt uddannelses- og kompetenceniveau i vores arbejdsstyrke og på ledelsesniveau i både den private og den offentlige sektor.

Der er store forventninger til mineral- og oliestrategien, der fornyes for 2014-2019 samt royalty beskatning som følge af koalitionsaftalen. London Minings jernmineprojekt ved Isukasia er længst fremme, og har mulighed for at blive det hidtil største anlægsprojekt i Grønland med anlægsudgifter omkring 14 mia. Dette projekt kan få stor effekt på den økonomiske aktivitet via beskæftigelse under anlægsperioden (3300 ansatte) og produktionsperioden (680-810 ansatte) samt de afledte effekter ved projektet. Jernmineprojektet er stadig usikkert, og afhænger af den nødvendige finansiering.

Grønland har stadig en nul-tolerance politik overfor udnyttelse af mineraler med radioaktive elementer, hvilket nogle sjældne jordartsforekomster har. En afgørende faktor for at komme videre med nogle af de mulige mineprojekter baseret på udnyttelse af sjældne jordarter er derfor et ophør af den hidtidige nultolerance overfor uranudvinding. Ophør af nultolerancen vil kunne skabe bedre muligheder for udvinding af sjældne jordarter ved bl.a. Kvanefjeldet.

En bæredygtig udvikling med sikring af en holdbarhed i økonomien i den offentlige sektor er vigtige pejlemærker for Naalakkersuisuts politikudvikling. Vi skal både opretholde mindst det samme velfærdsniveau som nu og føre en finanspolitik, der er holdbar også på længere sigt. Det stigende antal ældre skaber store udfordringer for samfundet. En ældre befolkning lægger et større pres på de offentlige udgifter til pensioner og sundhedsvæsen. Samtidig er der relativt færre unge og arbejdsdygtige til at bære udgifterne, dels fordi ungdomsårgangene bliver mindre og dels fordi mange migrerer til udlandet, primært Danmark. Derudover er der sociale problemer og ulighed i samfundet, der må og skal tages hånd om.

Dette betyder, at sektorstrategier er nødvendige for at sikre en holdbar offentlig økonomi og styre udviklingen på udgiftssiden. For de enkelte sektorer skal der udarbejdes og implementeres sektorstrategier, der både indeholder de fremtidige mål og en plan for at nå disse mål. Sektorstrategien for et område skal indeholde fælles planer for investeringer, vedligehold og metoder til at måle effekterne af indsatser for at nå målsætningen. Projekter skal løbende kunne evalueres, og succeskriterier for effekten af et projekt skal kunne måles. Både kommuner, selvstyre og offentligt ejede virksomheder skal foretage måling af effekterne af de offentlige midler, der bliver anvendt.

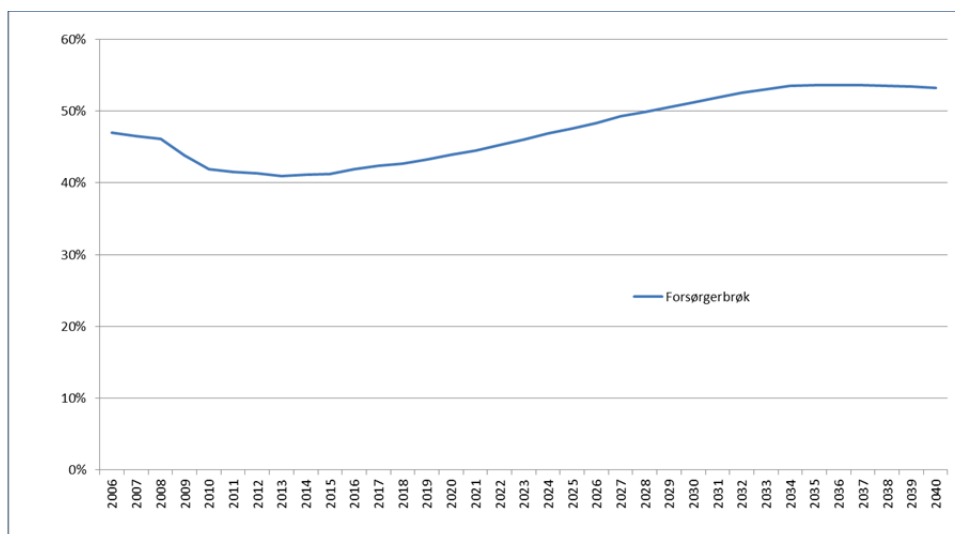
1.3 Den offentlige sektors økonomi

For at understøtte de overordnede politiske mål under restriktive økonomiske rammer er der flere områder, hvor det er nødvendigt at skabe resultater på kort sigt, samtidig med at der sikres finanspolitisk holdbarhed på længere sigt.

- Uddannelsesindsatsen skal understøtte behovet for at udvikle arbejdsmarkedet og for at opnå et mere dynamisk erhvervsliv.
- Der skal skabes et bedre incitament til arbejdsmarkedsdeltagelse og bedre samspil mellem sociale ydelser og beskatning.
- Der skal sikres bæredygtig udvikling i at benytte og leve af naturressourcer.
- Det skal være en fælles indsats at vedligeholde anlægsaktiver. Den almindelige drift i selvstyre og kommuner kan ikke finansieres med gæld. Derfor skal der prioriteres imellem mulige og løbende projekter. Desuden skal projekter og tiltag evalueres løbende. Intentioner skaber ikke resultater alene, så der skal udformes fælles overordnede kriterier for effektmåling på udgiftsområder og anlægsinvesteringer.

Finanspolitikken er presset på især udgiftssiden fra en stigende ældrebefolkning, se figur 2. Figuren viser, at hver enkelt i den erhvervsaktive alder i de kommende år skal forsørge relativt flere.

Figur 2: Forsøgerbrøk

Anm. Figur 2: Forsøgerbrøken angiver andel af befolkningen der er udenfor arbejdsstyrken (0-16 år og 64+ år) i forhold til den potentielle arbejdsstyrke(17-64 år).

Kilde: Grønlands Statistik

Derudover er den offentlige økonomi presset fra flere fronter. Der er stigende forventninger og krav til sundhedsvæsenet i takt med at befolkningen bliver mere bevidst om sundhed og muligheder for sundhedsydelser. Der skal større investeringer til for at honorere de stigende uddannelseskra og indhente det kompetencemæssige efterslæb i samfundet.

Skatte og Velfærdskommissionen anbefalede en række reformer på skatte-, bolig- og socialområdet, der blandt andet lægger op til at mindske de såkaldte samspilsproblemer, og gøre det attraktivt for arbejdsdygtige borgere at komme i arbejde. Kommissionen anbefalede også en udvidelse af skattebasen og målretning af subsidier, herunder på boligområdet.

Skatte- og Velfærdskommissionen anbefalede herudover reformer i den offentlige sektor, hvis der fortsat skal kunne leveres offentlige serviceydelser på et højt niveau. Naalakkersuisut vil igangsætte en række moderniseringstiltag i den offentlige sektor, herunder:

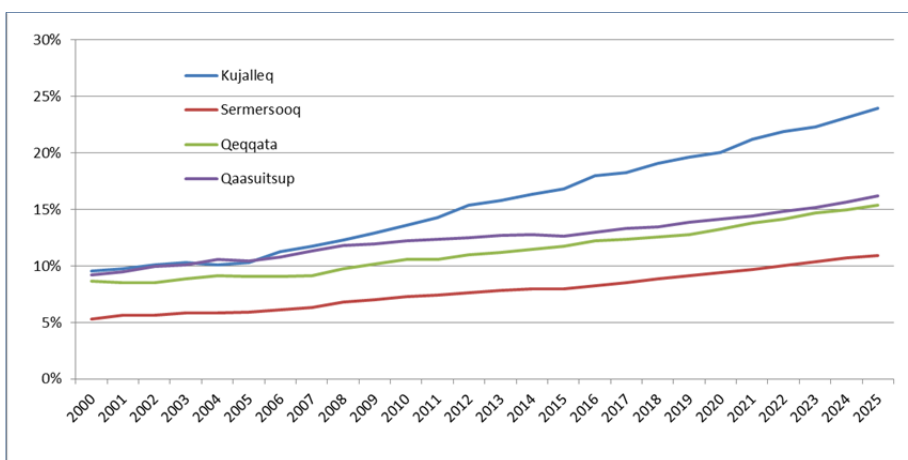
- Fornyelse af budgetsamarbejdet med kommunerne
- Øget digitalisering af den offentlige sektor
- Forbedre den offentlige opkrævning
- Bedre indkøbspolitik og andre effektiviseringstiltag

Effekterne af reformarbejdet vil også berøre kommunerne, og en stor del af den nødvendige indsats vil i praksis skulle foregå i kommunerne. Der er derfor behov for et forstærket samarbejde mellem selvstyre og kommuner. Herunder skal der sikres en effektmåling af indsatsen på de væsentligste velfærdsområder.

I det forestående reformarbejde i den offentlige sektor er der påbegyndt et fællesoffentligt samarbejde om revision af budgetsamarbejdsaftalen mellem selvstyret og kommunerne. Som forberedelse heraf er iværksat en analyse af samarbejdet mellem kommunerne og selvstyret, med henblik på at opkvalificere rammer om samme, jf. afsnit 2.2.

De økonomiske konsekvenser for kommunerne af den demografiske udvikling bliver betydelige, jf. figur 3. Den vedvarende stigning i forsørgerbyrden vil stille store krav til planlægningen og de politiske prioriteringer i kommunerne, og effektiviseringer bliver nødvendige for at sikre balance mellem udgifter og indtægter.

Figur 3: Befolkningsandel over 65 år – Fordelt på kommuner

Kilde: Grønlands Statistik

Bloktilskuddet for 2013 er blevet forhandlet på plads imellem kommunerne og Selvstyret. Den fortsatte dialog mellem selvstyre og kommuner lægger vægt på at øge vækst og udvikling i alle fire kommuner, hvilket blandt andet vil afspejles i anlægs- og uddannelsesinvesteringernes fordeling.

1.4 Samfundets gældsætning

Tabel 3 opgør den forventede gældsudviklingen i den offentlige sektor, herunder også de selvstyrejede aktieselskaber. Overordnet er det vurderingen, at gælds niveauet i den offentlige sektor vil kunne holdes på et acceptabelt niveau i det kommende finansår og overslagsårene, hvis der føres en ansvarlig gælds- og investeringspolitik.

Tabel 3. Forventet gældsudvikling i den offentlige sektor, mio. kr.

Brutto rentebærende gæld	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
De største selvstyrejede aktieselskaber	3.706	3.449	3.387	3.024	3.451	3.033	2.823	2.656
Illuut A/S	-	23	263	463	568	653	743	833
Kommunerne	109	196	196	196	196	196	196	196
Selvstyret	0	250	250	600	600	600	800	800
I alt	3.815	3.918	4.096	4.283	4.815	4.482	4.562	4.485
Ny havn i Nuuk	0	0	0	0	0	574	559	543
I alt, inkl. ny havn i Nuuk	3.815	3.918	4.096	4.283	4.815	5.056	5.121	5.028
Netto rentebærende gæld								
De største selvstyrejede aktieselskaber	3.037	2.836	2.613	2.411	2.557	2.202	2.067	1.876
Illuut A/S	-	17	328	425	535	618	708	798
Kommunerne	-350	-68	-68	0	0	0	0	0
Selvstyret	-1.320	-797	-677	-463	-258	-82	107	154
I alt	1.367	1.988	2.196	2.373	2.834	2.738	2.882	2.828
Ny havn i Nuuk	0	0	0	0	0	551	531	512
I alt, inkl. ny havn i Nuuk	1.367	1.988	2.196	2.373	2.834	3.289	3.413	3.340

Kilder: Landskassens Regnskab, kommunernes regnskaber, sdiverse årsrapporter og egne beregninger.

Anm.: De største selvstyrejede aktieselskaber udgøres af har de selskaber, der tæller med i opgørelsen af landskassens konsoliderede gæld og som har en betydelig gæld. Konkret er der tale om Royal Arctic Line A/S, Royal Greenland A/S, TELE A/S og KNI A/S. Konsolideret gæld er defineret som gæld i aktieselskaber, hvor selvstyret ejer mere end 50 pct. af aktierne.

De største selvstyrejede selskaber har samlet set en forventning om, at deres gælds niveau vil falde i de kommende år. Det skyldes særligt, at Royal Greenland A/S har en aktiv strategi med fokus på reduktion af gælds niveauet.

I forhold til sidste års opgørelse, så indgår Air Greenland ikke længere i opgørelsen af gæld i de største selvstyrejede selskaber. Air Greenlands gæld indgår ikke i opgørelsen af landskassens konsoliderede gæld, fordi selvstyret ejer under 50 pct. af aktierne i selskabet.

Kommunerne vurderes til ikke at have nettogæld i dag, men eventuelle fremtidige lån til anlægsaktiviteter på især boligområdet kan bidrage til at øge gælds niveauet. Disse potentielle kommunale lån er ikke medtaget i ovenstående opgørelse.

Selvstyret forventer at optage lån i størrelsesordenen 200 mio. kr. til finansiering af anlægsaktiviteter. Ses der bort fra en forventet investering i etablering af en ny havn i Nuuk er den

overordnede tendens en stabilisering af det samlede gælds niveau. Etablering af en ny havn i Nuuk afhænger af Inatsisartuts godkendelse. En investering i en ny havn ved Nuuk vil medføre en stigning i gælds niveauet i forhold til i dag, men omfattende analyser viser, at projektet er rentabelt. Med andre ord vil udgifterne til transporten blive større, hvis der ikke bygges en ny havn. Det er endnu ikke fastlagt en præcis finansieringsmodel for en ny havn i Nuuk. Men uanset om gælden optages af selvstyret eller et offentligt ejet selskab vil den samlede offentlige gældsætning blive øget.

Det vurderes, at den overordnede gældsudvikling er stabil. Det forudsætter imidlertid, at særligt Royal Greenland A/S fortsætter den aktive strategi med fokus på afvikling af gæld. Hertil kommer, at tiltag der bidrager til et højere gælds niveau kun bør igangsættes, hvis aktiviteten genererer indtægter der kan finansiere renter og afdrag på lånet.

2. Politiske og økonomiske målsætninger

Det overordnede mål med den økonomiske politik er at opnå økonomisk uafhængighed af bloktilskuddet fra Danmark og øget politisk handlefrihed.

På det korte sigt er målet for den økonomiske politik, at Drifts og Anlægs saldoen (DA) på finansloven skal være i balance i budgetåret og de tre overslagsår under et. Det andet mål på kort sigt er, at have en likviditet på mindst 10 pct. af de samlede årlige udgifter i landskassen.

Det betyder, at der kan være udsving i de enkelte år, men over en periode på fire år skal gennemsnittet på DA saldoen være nul eller bedre, og likviditeten skal i samme periode ligge over ca. 650 mio. kr. Disse mål vil ligge til grund for de årlige finanslovspræsentationer. Der fokuseres i denne sammenhæng på, at DA saldoen og ikke DAU saldoen. Det giver mulighed for at foretage investeringer, der giver underskud det enkelte år, men som giver overskud i de efterfølgende år. Det er nødvendigt med en likviditet på mindst 10 pct. af de samlede udgifter for at kunne rumme de almindelige udsving i betalingerne af f.eks. anlægsarbejder eller skatter. Samtidig er det vigtigt, at Naalakkersuisut har handlefrihed til at reagere hurtigt, hvis der er behov for en akut indsats. Det var f.eks. tilfældet i 2009, hvor Royal Greenland A/S havde akut behov for kapital.

Den førte økonomiske politik skal sikre, at der på langt sigt er balance mellem indtægter og udgifter, som sikrer finanspolitisk holdbarhed. Den finanspolitiske holdbarhed måles som forskellen mellem hele den offentlige sektors indtægter og udgifter (både selvstyret og kommunerne) over en længere periode. Ved at måle de forventede overskud og underskud på de samlede offentlige finanser over en lang periode kan man vurdere, om den aktuelle struktur på den offentlige sektor kan finansieres på længere sigt. Konkret måles dette på en finansindikator, der opererer med en horisont frem til 2040.

De seneste beregninger viser, at det ikke er holdbart at fortsætte den nuværende struktur på de offentlige finanser. Det er senest dokumenteret i Økonomisk Råds rapport fra 2012. Der er derfor behov for, at vi allerede i dag overvejer reformer, der kan sikre en langsigtet holdbar struktur på de offentlige finanser. Det er en målsætning, at der skabes markant realvækst i økonomien. Det er Naalakkersuisuts målsætning at fastsætte overordnede rammer, der kan danne basis for en øget produktivitet både i den private og den offentlige sektor, samt fastsættelse af rammevilkår der fremmer væksterhverv. Det kan bl.a. ske ved at forbedre de underliggende incitamentsstrukturer og ved mere målrettet brug af de offentlige midler.

De konkrete mål for Naalakkersuisuts økonomiske politik er opsummeret i nedenstående tekstboks.

Mål og principper for den økonomiske politik

Overordnede mål for den økonomiske politik

- Uafhængighed af bloktilskuddet fra Danmark
- Kortsigtede mål
  - DA i balance i overslagsårene
  - Likviditet på minimum 10 pct. af samlede udgifter i landskassen
- Langsigtede mål
  - Finanspolitisk holdbarhed over en længere periode
  - Samfundsøkonomisk realvækst

Principper for den økonomiske politik

- Fælles kriterier for vurdering af offentlige investeringer
- Effektmåling på alle væsentlige udgiftsområder, både eksisterende og nye
- Incitamentsstruktur der understøtter de politiske mål
- Alle tilskudsordninger skal være tidsbegrænsede og i forhold til erhvervstilskud, skal landskassen kun yde tilskud eller stille garanti til projekter, hvor der er gennemført en kreditvurdering hos bank eller lignende kreditvurderingsinstitut.
- Fælles retningslinjer for sikring af vedligehold af anlægsaktiver, så det eksisterende vedligeholdelseefterslæb ikke udvides.
- Ekstraordinær indsats for at reducere det eksisterende vedligeholdelseefterslæb.
- Ekstraordinære indtægter prioriteres til uddannelsesbyggeri, som understøtter de overordnede mål for den økonomiske politik, og ikke til forøget drift

Principperne for den økonomiske politik sætter rammen for den administrative og politiske styring af den offentlige økonomi. Nedenfor uddybes principperne.

Der skal sættes fælles kriterier op for offentlige investeringer. Der skal således sikres koordination af investeringer i selvstyret, kommunerne og de selvstyrejede aktieselskaber. Se også afsnit 1.4 om styring af den samlede offentlige lånoptagelse (konsolideret gæld). Derved kan det sikres at

alternative investeringsmuligheder kan sammenlignes, og at prioriteringen kan ske på et oplyst grundlag. Der pågår et arbejde med udarbejdelse af en vejledning i samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger, som kan anvendes til at sikre sammenlignelighed ift. prioritering af forskellige projekter. Vejledningen kræver, at der både fremlægges overvejelser om de økonomiske aspekter af en given investering og overvejelser om bl.a. regional, social og miljømæssig bæredygtighed.

Der skal i udgangspunktet gennemføres effektmåling af alle væsentlige udgiftsområder. Ved at anvende effektmåling er det muligt at vurdere, om man ønsker at gennemføre eller fortsætte et konkret initiativ eller projekt. Offentlige midler anvendes mere effektivt og målrettet ved at opstille konkrete, målbare indikatorer og prioritere indsatser efter, hvor gode de er til at leve op til de valgte indikatorer. På nogle områder er man allerede nået langt hermed, herunder særligt uddannelsesområdet, som følge af krav fra EU i forbindelse med indgåelsen af partnerskabsaftalen. På andre områder er der behov for at udvikle indikatorsæt og tilvejebringe datagrundlag for at kunne lave gode effektmålinger. Naalakkersuisut vil følge op dette i de kommende år.

Alle nye initiativer skal så vidt muligt bidrage til at sikre en incitamentsstruktur, der understøtter de politisk-økonomiske mål. Det gælder både internt i de enkelte sektorer og på tværs af sektorer. Ved at fastsætte bedre rammer omkring samspillet mellem f. eks. arbejdsmarkedet og socialområdet gennem en reduktion i de sammensatte marginals-katter, kan der opnås gevinster for samfundet og for den enkelte. Skatte- og Velfærdscommissionen og Økonomisk Råd har dokumenteret mulige samspilsproblemer i den enkeltes økonomiske incitament til at arbejde frem for at være på offentlig forsørgelse eller modtage offentlige tilskud. For nogle grupper er der ikke et reelt økonomisk incitament til at komme i beskæftigelse. Der er fortsat risiko for problemer med kassetænkning i den offentlige sektor, både internt i selvstyret og mellem selvstyret og kommunerne. Vurdering af effekten for den overordnede incitamentsstruktur er et grundlæggende element i nye politiske tiltag.

Såfremt der igangsættes tilskudsordninger, stilles garanti eller gives andre former for subsidier, skal disse i udgangspunktet være tidsbegrænsede. Eksisterende tilskudsordninger bør ligeledes vurderes i forhold til deres effekt. Landskassen skal i udgangspunktet kun yde tilskud i de tilfælde, hvor der er gennemført en kreditvurdering hos bank eller lignende kreditvurderingsinstitut. På erhvervsfremmelovens område findes der ordninger, der sigter mod at hjælpe iværksættere i den allertidligste fase. Her kan der være områder, hvor det vurderes ikke at være hensigtsmæssig at kræve en sådan.

En ejendom der ikke vedligeholdes forsvarligt og løbende skal saneres i løbet af 40 til 50 år, mens en ejendom der vedligeholdes først skal saneres efter 75 til 100 år – afhængig af ejendommens anvendelse. I dag anvendes der forholdsvis mange midler på finansloven til nybyggeri og sanering af offentlige bygninger. Det vil være billigere for samfundet at anvende flere midler til vedligeholdelse i stedet for sanering og nybyggeri. Derfor er der igangsat et arbejde, der skal sikre tidssvarende boliger og institutioner samtidig med, at det eksisterende vedligeholdelsesefterslæb ikke udvides. Der skal tilsvarende gøres en indsats for at reducere det eksisterende

vedligeholdelseefterslæb. Det betyder konkret, at de økonomiske rammer for vedligeholdelsesindsatser skal øges i forhold til i dag og at nye anlægsprojekter skal have en konkret plan for finansiering og gennemførelse af det nødvendige efterfølgende vedligehold.

Ekstraordinære indtægter bør ikke benyttes til forøgelse af driftsudgifterne. . Naalakkersuisut ønsker, som det var tilfældet med de ekstraordinære indtægter fra store, midlertidige olie- og mineralefterforskningsaktiviteter i 2010 og 2011, at disse prioriteres til uddannelsesbyggeri – og til uddannelsesindsatser, der varigt kan øge befolkningens indkomster. Afledte driftsudgifter til uddannelsesbyggeri finansieres af uddannelsesreserven. Indsatser, der øger beskæftigelsen, skal tilrettelægges, så der skabes beskæftigelse på kort sigt og giver langsigtede gevinster og nedbringer strukturløsheden. Det kan eksempelvis være opkvalificering af arbejdsstyrken, så den er parat til at blive en del af udviklingen i væksterhvervene. Hertil kommer, at der er behov for at kunne besætte jobs, hvor virksomhederne har svært ved at få arbejdskraft og derfor importerer arbejdskraft eller sender jobs ud af landet. Der findes således allerede i dag jobs som ikke bliver besat på f.eks. visse rejtefabrikker eller som besættes af uaglært arbejdskraft fra udlandet.

Det er vigtigt, at understrege, at der skal ske en samlet vurdering også på tværs af de enkelte indsatser. I afsnittene 2.2.-2.12. gennemgås de væsentligste områder enkeltvis, med fokus på processen om større brug af effektvurdering i forbindelse med offentlige indsatser. Med en mere konsekvent brug af effektmåling og anvendelse af Key Performance Indicators (KPI), bliver der et bedre grundlag for at prioritere på tværs af områder.

2.1. Finanslov for 2014.

Naalakkersuisuts mål og principper for den økonomiske politik er lagt til grund for udarbejdelsen af Forslag til Finanslov for 2014 og udspringer direkte af regeringsgrundlaget om, at samfundets økonomi skal styres ansvarligt og stabilt. Den økonomiske politik er et vigtigt redskab for Naalakkersuisut i forhold til prioriteringen i finanslovsprocessen og til at sikre en sammenhæng mellem de overordnede økonomiske målsætninger både på kort og langt sigt og den økonomiske politik i de enkelte sektorstrategier.

Et grundlæggende aktuelt dilemma i den økonomiske politik er, at der skal prioriteres mellem løsninger, der bidrager til at løse langsigtede strukturelle udfordringer f.eks. et generelt lavt uddannelsesnivea og løsninger på kortsigtede udfordringer i form af f.eks. høj ledighed. Målsætninger for den økonomiske politik skal tilgodese både kortsigtede og langsigtede udfordringer.

De langsigtede mål om øget selvstændighed, økonomisk selv bærende samfund, og en sammenhængende tværsektoriel indsats og en mere lige udvikling i landet er pejlemærker for prioriteringerne.

Men muligheden for gennem omfattende omprioriteringer på driften og gode anlægsinvesteringer at understøtte de overordnede politiske mål hæmmes i FFL 2014 af flere forhold:

- På en række centrale områder pågår aktuelt et planlægningsarbejde med sektorstrategier og forslag til udmøntning deraf, herunder på sundheds- og uddannelsesområdet.
- Der findes i dag ikke sektorlægsplaner, som understøtter de overordnede politiske mål og sikrer en langsigtet holdbar økonomi. Derfor er der ikke fyldestgørende beslutningsgrundlag for flerårige anlægsprioriteringer til FFL2014.
- Lavkonjunktur i 2012 og 2013 fører til lavere indtægter og stigende udgifter til bekæmpelse af arbejdsløshed.

Derfor er FFL 2014 i nogen grad udtryk for det muliges kunst. Naalakkersuisut foreslår målrettede omprioriteringer, som kan ændre udviklingen i forhold til det tidligere styre og igangsætter en planlægning, der mere gennemgribende vil få betydning i FFL 2015.

Naalakkersuisut har i arbejdet med Forslag til Finanslov for 2014 forholdt sig til anbefalingerne fra Skatte- og Velfærdskommissionen og de reformer, der skal til for at den offentlige økonomi bliver holdbar på lang sigt. Reformerne skal bidrage til at opfylde målsætningen i den økonomiske politik om balance mellem indtægterne og udgifterne for den samlede periode 2014-2017 opgjort på drift og anlæg.

Naalakkersuisut har fremlagt et Forslag til Finanslov for 2014 med et underskud på 76,3 mio. kr. i 2014 for DAU (drift, anlæg og udlån). Opgjort kun for DA (drift og anlæg) er der et underskud på 102 mio. kr. i 2014, men for den samlede periode 2014-2017 er der et overskud for DA på 41 mio. kr.

Det samlede overskud på DA for perioden 2014-2017 fremkommer ved, at reformer er budgetteret til at medføre en forbedring af de offentlige kasser på 10 mio. kr. i 2015, 112 mio. kr. i 2016 og 173 mio. kr. i 2017.

Tabel 4 Budgetterede udgifter og indtægter i FFL2014.

	FFL 2014	BO 2015	BO 2016	BO 2017
Driftsudgifter	2.807,80	2.797,00	2.687,70	2.632,70
Lovbundne udgifter	1.052,80	1.075,30	1.102,50	1.128,80
Tilskud	2.080,90	2.079,00	2.040,20	2.001,80
Anlægsudgifter	739,6	639,1	555,2	545,2
Indtægter	-6.604,80	-6.527,60	-6.491,90	-6.479,50
I alt DAU (Drift, anlæg og udlån)	76,3	62,9	-106,3	-171,1
I alt DA (Drift og anlæg)	102,0	108,2	-98,1	-153,2

Kilde: Forslag til Finanslov for 2014

Det nye Naalakkersuisut har overtaget en økonomi præget af lavkonjunktur. For at mindske de skadelige virkninger af lavkonjunktoren øges indsatsen til beskæftigelsesfremme, og der igangsættes flere bygge- og anlægsarbejder uden for Nuuk. Derfor er der underskud på forslaget til finanslov i årene 2014 og 2015.

Sådanne konjunkturbetingede underskud skal være midlertidige og efterfølges af overskud, når konjunkturerne vender og når der gennemføres nødvendige reformer med sigte på at nedbringe de strukturelle udgifter og øge den offentlige sektors indtætsgrundlag.

Naalakkersuisut forventer, at der inden for en kort årrække igangsættes råstofaktiviteter, der kan føre til forbedringer i beskæftigelsessituationen og styrke skatteindtægterne og dermed bidrage til en genopretning af de offentlige finanser. Det er imidlertid helt afgørende for den langsigtede holdbarhed, at reformer af pensioner, sociale ydelser, boligtilskud og skattesystemet bliver gennemført og at indtægter som følge af råstofvirksomhed ikke bliver anvendt til nye drifts- og anlægsaktiviteter men til at genoprette balancen i selvstyrets og kommunernes økonomi.

2.2 Modernisering af den offentlige sektor

Presset på de offentlige udgifter stiger i de kommende årtier som følge af den demografiske udvikling, som tidligere nævnt, og løsningen skal findes i fællesskab mellem kommuner og selvstyre. Under de nuværende forudsætninger er en tilpasning af den offentlige sektor nødvendig, og der er behov for at skabe reel vækst i den private sektor.

Tilpasning af den offentlige sektor er nødvendig, både for at holde sig inden for en stram offentlig budgetramme og for at sikre tilstrækkelige investeringer i uddannelse og arbejdsmarkedet. Dette indebærer at udgifterne skal holdes i ro, og at opgaveløsningen i den offentlige sektor skal effektiviseres. I forlængelse af koalitionsaftalen ligger mål og initiativer om at effektivisere den offentlige administration, styre samfundets økonomi ansvarligt og stabilt og revurdere strukturen i det offentlige. Der skal derfor også laves en evaluering af strukturreformen i 2009 og hvorvidt reformen har haft den ønskede effekt.

Regnskaberne for kommunerne 2012 (2011) og budgettet for 2013 er vist i tabel 5.

Tabel 5. Regnskab 2012 og budget 2013 i mio. kr.

	KUJ R2012	KUJ B2013	SER R2012	SER B2013	QEQ R2012	QEQ B2013	QAA R2011*	QAA B2013	IALT R2012*	I ALT B2013
Drift	418	451	1.332	1.308	600	551	989	1.023	3.339	3.333
Anlæg	8	16	100	295	110	61	37	47	255	419
I alt udgifter	426	457	1.432	1.603	710	612	1.026	1.060	3.594	3.732
Indtægter	446	480	1.496	1.464	662	618	1.089	1.115	3.693	3.677
Resultat	20	13	64	-139	-48	6	63	45	99	-75

*Der forelå ikke 2012 regnskaber for Qaasuitsup Kommunian ved udarbejdelsen af FFL2014. Derfor er der brugt 2011 regnskab i tabellen.

Note: Regnskaberne for 2012 er ikke endeligt godkendt.

Kilde: Kommunerne

Departementet for Finanser og indenrigsanliggender har i samarbejde med kommunerne og KANUKOKA i efteråret 2012 iværksat en analyse af mulighederne for besparelser og effektiviseringer i både kommunerne og selvstyret.

Hensigten er at etablere et samlet overblik og en mere detaljeret indsigt i den offentlige sektors økonomi – herunder i sammensætningen og niveauet af de offentlige udgifter inden for og på tværs af kommunerne og selvstyret. Der foreligger afrapportering for en første fase i analyser af udgifter i selvstyre og kommuner. Det er hensigten at foretage yderligere analyser.

Naalakkersuisut anser produktivitetsanalyser for ønskelige og nødvendige i udviklingen af fremtidens offentlige og private sektor. Større produktivitet i både den private og den offentlige sektor er en forudsætning for et højere velstandsniveau.

Samarbejdet mellem selvstyret og kommunerne

Handlingsplanen for reformerne af den offentlige sektor og fordelingen mellem selvstyre og kommuner er nærmere beskrevet i en kommende analyse om samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne.

Analysen lægger op til et samarbejde mellem Selvstyret og Kommunerne, hvor de fælles retningslinjer for et fortsat samarbejde udstikkes.

I kommissoriet for analysen indgår mål og initiativer fra koalitionsaftalen:

- At samfundets økonomi skal styres ansvarligt og stabilt.
- At revurdere strukturen i det offentlige for at opnå et større tværsektorielt samarbejde.
- At effektivisere den offentlige administration uden at forringe servicen.
- At undersøge om dannelsen af storkommunerne lever op til formålet med sammenlægningsprocessen.

Analysen lægger blandt andet op til at flytte større dele af ansvaret for anlægsområdet over til kommunerne, blandt andet for at undgå fremtidige vedligeholdelseefterslæb og sikre sammenhæng i ansvaret for drift, vedligehold og anlæg på de enkelte områder.

Prioritering og evaluering

Analysen lægger op til nytænkning af den offentlige sektors opgaveløsning og fordelingen mellem kommuner og selvstyre. Skatte- og Velfærdskommissionen fremhæver den fællesoffentlige udfordring på de offentlige finanser, som udmøntes i et finansieringsgab, såfremt der ikke gøres en fælles indsats for at styre adfærd med en målrettet indsats med projektstyring og evaluering.

Det betyder, at der i forbindelse med offentlige projekter og tiltag skal være øget fokus på mål og effektmåling, herunder opstilling af indikatorer for, om de fastsatte mål bliver nået. Ved at samle

erfaringer fra evaluering af projekter kan idéer og tiltag indenfor produktionen og servicelevering overføres på tværs af kommunale grænser og fagområder.

Det fællesoffentlige ERP-projekt, Pisariillisaaneq, har ambition om at sikre et fælles og bedre grundlag for at styre økonomien samt levere relevant ledelsesinformation og metoder og værktøjer til at understøtte mål- og rammestyling. Med én fællesoffentlig platform for økonomistyring og ledelsesinformation forventes gevinster inden for en række områder, som skal nås over tid:

- Kompetenceudvikling inden for økonomi. Både hos økonomimedarbejdere og på ledelsesniveau.
- Ledelsesinformation om økonomi, ressourcer og aktiviteter. Samling, præsentation og kvalitetsforøgelse af relevante data. Fælles registre. Herunder fælles vedligeholdelse af kreditorer og debitorer.
- Fælles indhold. Herunder fælles vedligeholdelse af takster, lovgrundlag, koder mv. Data forankret centralt men anvendt lokalt.
- Fælles viden. Viden forankret i organisationerne – ikke hos enkeltpersoner.
- Højere effektivitet. Økonomistyring og ressourceoptimering via systemsammenhænge og dataintegration.
- Øget samarbejde på tværs af hele den offentlige forretning.
- Øget digitalisering.
- Større ensartethed i borgerbetjeningen.
- Øget kontrol og dokumentation.

At kunne dokumentere leverede resultater og effekter giver økonomisk frihed i opgaveløsningen, idet effektmåling sikrer et bedre beslutningsgrundlag. Størstedelen af sektorområderne skal derfor være i stand til at effektmåle igangsatte initiativer og projekter, og der skal implementeres Key Performance Indicators (KPI'er) i projektbeskrivelser, som løbende kan evalueres og vurderes. De målte effekter fra et konkret tiltag eller projekt skal være genstand for vidensdeling på tværs af kommunegrænser, offentlige instanser og fagområder.

2.2.1 Restancer

Med baggrund i restanceredegørelsen fra december 2011, blev der nedsat en fælles arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra kommunerne og selvstyret. Arbejdet er dels blevet forsinket på grund af manglende ressourcer hos begge parter, dels på grund af arbejdet med den nye samarbejdsaftale mellem kommunerne og selvstyret, hvor restanceproblematikken også indgår.

Tabel 6. Udviklingen i restancer fra januar 2012 til januar 2013

Restanceart	jan. 2012		jan. 2013	
	Antal sager	Restance	Antal sager	Restance
	Stk.	Kr.	Stk.	Kr.
Underholdsbidrag	63.108	272.559.820	64.531	289.157.716
Restskatter	5.092	42.557.130	4.457	44.726.196
ESU	109	67.346.414	103	64.715.667
A-skat	433	202.485.019	2.296	173.313.090
Selskabsskat	86	3.244.341	73	3.361.858
Husleje	7.336	59.638.916	7.349	64.741.796
Skatterenter	5	34.064	1.635	3.196.140
Div. kommunale restancer	16.781	37.429.153	17.697	39.545.172
Hjælp med tilbagebetalingspligt	5.758	25.410.855	5.562	25.143.991
Studielån	671	10.597.634	648	9.930.689
Daginstitutioner	18.443	14.832.613	18.139	14.199.822
Renovation	61.316	16.667.533	68.378	18.287.110
Kommunale erhvervslån	391	4.497.244	360	4.241.885
Div. Selvstyrestancer	1.520	13.835.663	2.218	12.385.676
Boligstøttelån	458	24.623.764	358	18.215.717
Selvbyggerlån	591	7.977.890	509	6.771.317
El/vand	8.106	4.742.232	6.614	4.007.442
Forældrebetaling anbragte børn	14.245	21.350.018	16.663	24.560.407
Nordiske krav	1.562	25.685.878	1.576	24.088.094
Øvrige restancer	6.728	3.188.577	6.751	4.457.087
I alt	212.739	858.704.758	225.917	849.046.872

Kilde: Skattestyrelsen

Den samlede restancemasse er faldet lidt i perioden januar 2012 til januar 2013, hvor især udeståede A-skatter er reduceret betydeligt. Det vurderes, at modregningssystemet, som blev igangsat primo 2012, er den primære årsag til det markante fald. Der er altså sket en forbedring af den samlede restanceinddrivelse. Samtidig er der imidlertid sket en stigning på omkring 13.000 i antallet af restancesager. For nogle restancetyper, eksempelvis renovation og forældrebetaling for anbragte børn er der mange og dermed administrationskrævende sager med et forholdsvis begrænset inddrivelsespotentiale i forhold til omkostningerne. Det giver anledning til at overveje, hvordan opkrævningsprocedurer og modregningsprocedurer i både kommuner og selvstyre kan ændres, så man opnår et forsvarligt udbytte af ressourceanvendelsen.

2.2.2 Digitalisering og ny IKT strategi

De kommende år kræver målrettede investeringer indenfor digitalisering. Det er nødvendigt for at sikre, at administrative IT-løsninger og borgervendte selvbetjeningsløsninger kan bidrage til en sammenhængende, effektiv og gennemsigtig offentlig sektor.

Vigtige forudsætninger for at digitalisering kan føre til succes, er at:

- Der vedligeholdes et samlet overblik over offentlige digitaliseringsprojekter. Det giver mulighed for, at der kan prioriteres mellem nye tiltag indenfor de økonomiske rammer, og at der kan koordineres med igangværende projekter. Alle skal have fastlagt velfunderede projektplaner og synlige gevinster.
- Fælles offentlige metoder og standarder for digitaliseringsudvikling konsolideres og skal være rammer for arbejdet med alle nye projekter på tværs af den offentlige sektor.
- Erfaring fra succesfulde projekters gennemførelse fastholdes i en digitaliseringsenhed, som dermed skal sikre det bedste grundlag for gennemførelse af nye digitaliseringsprojekter.

Digitaliseringsprojekter kommer ofte til at fokusere på de tekniske elementer og glemmer kontraktmæssige forhold og især den organisatoriske ibrugtagning, som kræver ændring af medarbejderes arbejdsgange og dermed træning og forandringsledelse. Det kan ofte resultere i færre (eller ingen) gevinster, som f.eks. kvalitetsforbedringer eller effektiviseringer. Ved at benytte kompetente IT-ressourcer til at bidrage til et professionelt samarbejde med leverandører, er det håbet, at processen optimeres, så der kommer et afkast fra investeringen i form af kvalitetsforbedringer og effektiviseringer uden meromkostninger.

I et moderne samfund er informations- og kommunikationsteknologi (IKT) et vigtigt redskab til at opnå vækst og velstand. Velstand kan opnås gennem kvalitetsforbedringer og effektiviseringer i den offentlige sektor og hertil er IKT et vigtigt redskab. Effektiviseringer skal bl.a. opnås ved at forenkle regler og sikre sammenhængende administrative systemer.

Gennem brug af IKT kan den offentlige sektor også opnå en god dialog med borgere, som bor langt fra det lokale rådhus. En netop gennemført analyse viser, at borgerne er parate og ønsker at bruge internet og mobiltelefon til dialogen. Ved indførelse af NemID til borger-login har IKT-strategien bidraget med grundlaget for at gennemføre sikker dialog med borgere og den offentlige sektor.

Som et element i IKT-strategien færdiggøres en *erhvervsportal* og en *fælles offentlig videoplatform* i efteråret. Det skal udbygge demokratisk dialog og bidrage til øget indsigt i den offentlige administration.

Men der er også erfaringer, der peger på behov for justeringer. Tele og Internet er forudsætninger for IKTs anvendelse indenfor f.eks. uddannelse i såvel folkeskole, gymnasiet og de videregående uddannelser. Det er det også for erhvervslivets innovation, hvor veluddannede unge skal bidrage til landets sammenhængende vækst og dets placering i den globale sammenhæng. Der er behov for klarere rammer for teleudbydere og bedre brug af fagsystemer.

IKT-strategiens projekter inddrager selvstyrets departementer og kommunerne og trækker dermed på de ressourcer, der i det daglige varetager de administrative opgaver. Disse ressourcer er sparsomme, og det er nødvendigt, at der prioriteres og fastholdes fokus. Styret ændring af administrationernes opgavehåndtering er nøglen til at opnå vedvarende gevinster og vækst for landet.

Ovenstående er baggrunden for, at der etableres en Digitaliseringsstyrelse med udgangspunkt i de erfaringer, der er opbygget i IT-sekretariatet i selvstyret og i samarbejde med kommunerne om fælles offentlige IT-projekter.

Omorganisering af arbejdet med digitalisering

Digitaliseringsstyrelsen skal sikre IT-driftsstabilitet i selvstyret, men får i tillæg fokus på forretningsudvikling i selvstyret og de fælles offentlige løsninger. Digitaliseringsstyrelsens arbejdsopgaver kommer således til at omfatte:

- Understøttelse af et Digitaliseringsråd, hvis rolle er at rådgive digitaliseringsprojekterne og bidrage til prioritering af projekterne samt fastholdelse af overblik over de kommende investeringer og planlagte gevinster. Overvågning af fællesoffentlige stamdata. Erfaringer fra udlandet viser, at CPR, CVR og andre fælles data med fordel kan samles til brug på tværs af myndigheder. Det er grundlaget for innovation og øget offentlig åbenhed og gennemsigtighed.
- Udvikling af kompetencer og opsamling og udveksling af erfaringer inden for forretningsudvikling og systemanskaffelse for at sikre gevinster af investeringerne.
- Arbejde med fælles offentlige metoder og standardisering, samt sikre tværoffentlig sammenhæng både forretningsmæssigt og systemmæssigt.
- Sikre lovgivningsmæssigt er hjemmel for udnyttelse af ny teknologi og bidrage til et overblik på området.
- Sikre styring af IT-kontrakter med en ensretning af krav og betingelser fra Grønlands Selvstyre til leverandørerne.

2.2.3 Selvstyrets aktieselskaber

De selvstyrejede aktieselskaber udgør en stor del af den samlede økonomiske aktivitet i landet. Deres ydelser er med til at sikre infrastruktur, forsyning af varer og indtjening gennem eksport af produkter. Samtidig kan det konstateres, at flere af selskaberne fungerer på områder, hvor konkurrencen er meget svag og det øger behovet for en effektiv og målrettet styring af selskaberne.

En struktureret styring med udvikling i selskaberne er i selvstyrets interesse. Det giver mulighed for at vurdere hensigtsmæssige udbyttebetalinger, og det giver også mulighed for at sikre en omkostningseffektiv drift. Det giver samtidig også mulighed for at sikre sammenhæng med de øvrige initiativer, der styres og igangsættes af selvstyret og kommunerne.

I samarbejde med det enkelte selskab blev der i 2011 og 2012 udvalgt 10 nøgletal (KPI'er). Selskabernes mål er forskellige, hvilket er naturligt, da selskaberne har helt forskellige vilkår og forretningsområder. Målene indeholder både økonomiske nøgletal og udvalgte mål for positive bidrag til samfundet og dækker samlet set de ovenfor nævnte interesser, som selvstyret har i aktieselskabernes drift.

Tabel 7: Nøgletal for de fem største selvstyrejede og delvist selvstyrejede selskaber

	2008	2009	2010	2011	2012
Tele Greenland A/S (100 %)					
Nettoomsætning, mio. kr.	699	743	777	796	831
Årets resultat efter skat, mio. kr.	70	47	47	48	71
Overskudsgrad %	16	14	13	13	17
Egenkapitalens forrentning %	8	6	6	6	8
Soliditet %	48	46	46	47	51
Netto rentebærende gæld, mio. kr.	636	681	573	475	371
Royal Arctic Line A/S (100 %)					
Nettoomsætning, mio. kr.	847	789	831	897	864
Årets resultat efter skat, mio. kr.	6	19	29	73	6
Overskudsgrad %	2	3	5	13	1
Egenkapitalens forrentning %	2	5	7	15	1
Soliditet %	56	60	62	53	61
Netto rentebærende gæld	77	-105	-184	-51	-272
KNI A/S (100 %) *					
Nettoomsætning, mio. kr.	2.282	2.105	2.174	2.537	2.468
Årets resultat efter skat, mio. kr.	-11	36	70	62	35
Overskudsgrad %	2	3	5	3	2
Egenkapitalens forrentning %	4	4	8	7	4
Soliditet %	37	56	52	53	47
Netto rentebærende gæld	621	602	471	418	454
Air Greenland A/S (37,5 %)					
Nettoomsætning, mio. kr.	1.152	1.113	1.135	1.220	1.167
Årets resultat efter skat, mio. kr.	57	37	41	51	71
Overskudsgrad %	6	4	5	6	10
Egenkapitalens forrentning %	11	7	7	8	11
Soliditet %	51	53	55	50	53
Netto rentebærende gæld	-116	-154	-179	35	-22
Royal Greenland A/S (100 %)					
Nettoomsætning, mio. kr.	5.136	4.740	4.249	4.724	4.976
Årets resultat efter skat, mio. kr.	-78	-196	-43	79	136
Overskudsgrad %	1	-2	2	4	5
Egenkapitalens forrentning %	-9	-24	-4	10	16
Soliditet %	23	22	22	22	27
Netto rentebærende gæld	2.343	1.859	1.976	1.773	1.599

* KNI A/S' seneste regnskab (2012) er endnu ikke godkendt

Negativ netto rentebærende gæld er et udtryk for at selskabet har flere likvider end rentebærende gæld.

Kilde: Formandens Departement - Bestyrelsessekretariatet

Naalakkersuisut omdeler hvert år en redegørelse til Inatsisartut, hvor status på selskaberne gennemgås og hvor fokus bl.a. er på opfyldelse af de aftalte mål.

Figur 4: Målopfyldeshierarki

Kilde: Formandens Departement - Bestyrelsessekretariatet

2.2.4 Indkøbspolitik

Den centrale Indkøbsfunktion i selvstyret er blevet opnormeret i 2013. Selvstyrets samlede indkøb skal foretages mere effektivt for at nedbringe driftsomkostningerne i Selvstyret nedbringes. Dette kræver, at der bliver indgået aftaler på tværs af Selvstyret for at sikre så attraktive aftaler som muligt. I henhold til partnerskabsaftalen med EU har Selvstyret forpligtet sig til en fair, gennemsigtig og effektiv indkøbspolitik, som virksomheder har lige adgang til.

Der er i FFL 2014 foreslået generelle besparelser som følge af en forstærket indsats på indkøbsområdet. For at kunne opnå besparelserne skal der udvises disciplin i departementer, styrelser og underliggende institutioner. Som noget nyt skal indkøbspolitikken sikre, at der stilles kontante krav til leverandørerne om lære- og praktikpladser. Dette for at tilgodese den uddannelsespolitiske målsætning om flere lærepladser. Derudover lægges der i indkøbspolitikken vægt på, at leverandørerne har en CSR-politik (Corporate Social Responsibility) for at tilgodese social bæredygtighed ved offentlige indkøb.

Effektivering af besparelser på indkøbsområdet forudsætter:

- Der skal være disciplin i benyttelse af de aftaler, som Den centrale Indkøbsfunktion indgår
- Indkøbsaftalerne skal kommunikeres ud til alle underliggende enheder.
- Den centrale Indkøbsfunktion skal lave tværgående aftaler på flere områder
- Den centrale Indkøbsfunktion skal lave flere obligatoriske aftaler for at opnå bedre priser

- Enhederne skal følge indkøbspolitikken
- Enhederne skal være bedre til at konkurrenceudsætte deres indkøb via indhentning af flere tilbud og udbud på områder, hvor der ikke ligger rammeaftaler
- Selvstyrets interne revision følger op på gennemførelsen af indkøbsaftaler.

Der er ydermere taget initiativ til udarbejdelsen af en CSR-politik, med henblik på at inddrage CSR-kriterier når indkøb foretages, til gavn for samfundet.

2.3 Skat, Pension, Bolig og Socialområdet

Som nævnt i afsnit 1 står de offentlige finanser overfor et stort udgiftspres i de kommende år. Derfor lægger Naalakkersuisut op til en række reformer, som skal sikre et mere robust grundlag for en holdbar finanspolitik. Reformerne er inspireret af Skatte- og Velfærdskommissionen anbefalinger, men bl.a. på boligområdet finder Naalakkersuisut behov for at foretage yderligere analyser.

Reformarbejdet hænger i høj grad sammen med en nødvendig modernisering af den offentlige sektor, som er blevet for stor og uigennemskuelig. En succesfuld modernisering kan kun gennemføres i et tæt samarbejde med kommunerne og medarbejderne.

Naalakkersuisut arbejder for, at det så vidt muligt skal være belyst, hvordan reformerne vil virke i forhold til den enkelte borger, erhvervslivet og samfundet som helhed inden de føres ud i livet.

Det er ligeledes centralt i det videre arbejde, at gøre effekterne af reformerne målbare. Målbarheden skal bruges til at understøtte den efterfølgende evaluering af reformerne.

Mere konkret arbejdes med reformer indenfor følgende områder:

- Reform af pensionsområdet
- Reform af sociale ydelser
- Reform af skatteområdet
- Reformen indenfor boligområdet og ensprisstrukturen

2.3.1 Reform af pensionsområdet

Det høje niveau for ind- og udvandring er en udfordring for de eksisterende pensionsregler. Der gives i dag skattefradrag for pensionsopsparinger, mens udbetalinger kun beskattes i Grønland, hvis modtageren er bosat her i landet på udbetalingstidspunktet. Med det nuværende ind- og udvandringsmønster kommer en stor del af pensionsudbetalingerne ikke til beskatning i Grønland, og der mistes derfor et betydeligt skatteprovenu ved denne ordning. Det er nødvendigt at omlægge pensionsbeskatningen, så reglerne tilpasses den faktiske situation. Naalakkersuisut arbejder derfor frem mod en reform af pensionsbeskatningen. Reformerne sigter mod en ophævelse af den nuværende fradragsret/bortseelsesret ved indbetaling til pensionsordninger og i sammenhæng med en skærpet beskatning af øvrige kapitalafkast; beskatning af pensionsafkast.

Grønland står som mange andre lande overfor markante ændringer i befolkningens alderssammensætning. Der vil blive flere ældre i samfundet. Samtidig stiger den gennemsnitlige levealder. En af konsekvenserne er stigende udgifter til pensioner. Hertil kommer stigninger i udgifter til ældrepleje, sundhed osv. Alderspensionsordningen rummer også en række udfordringer i forhold til ældres mulighed for at være tilknyttet arbejdsmarkedet. Der skal gennemføres en reform af alderspensionsområdet, hvor der både tages højde for udviklingen i levealderen og hvor det sikres, at det kan betale sig for de ældre at være erhvervsaktive. Det vil både være til gavn for samfundet og for den enkelte ældre selv.

De økonomiske perspektiver gør det ligeledes nødvendigt at sikre, at så mange som overhovedet muligt sparer op til deres egen pension. Naalakkersuisut vil derfor gøre det obligatorisk for alle erhvervsaktive at foretage opsparing i en pensionsordning.

I efteråret 2013 igangsættes en dialog med pensionselskaberne og andre relevante parter for at få klarlagt, hvordan disse reformer bedst kan gennemføres.

2.3.2 Reform af sociale ydelser

De skattefinansierede velfærdsydelser virker som en ramme om levevilkårene for de socialt og økonomisk dårligst stillede og sikrer en udjævning af indkomstforskelle i samfundet.

Nogle velfærdsydelser tager sigte på borgere, som på grund af alder, handicap eller lignende ikke har mulighed for at forsørge sig selv.

Eksempelvis er førtidspensionsordningen en del af velfærdssamfundets sociale sikkerhedsnet og er en vigtig økonomisk sikring af borgere, der har varigt nedsat erhvervsevne.

Førtidspensionsordningen sikrer mennesker uden arbejdsevne et forsørgelsesgrundlag. Ordningen er dog i nogle henseender uhensigtsmæssig, idet der er førtidspensionister med begrænset arbejdsevne, som godt kan deltage på arbejdsmarkedet - på deltid og eller i beskyttet beskæftigelse.

Førtidspensionsordningen kan således forbedres, så den i større omfang sikrer de svageste grupper, og samtidig styrker initiativet for den enkelte, til at deltage i et aktivt arbejdsliv.

Andre velfærdsydelser har til formål at hjælpe den enkelte til at være så selvforsørgende som muligt samtidig med, at de sikres et økonomisk sikkerhedsnet. I dag kniber det med balancen mellem et økonomisk sikkerhedsnet og incitamentet til at forsørge sig selv og sin familie. Undersøgelser har vist, at der i en del tilfælde er økonomisk mere fordelagtigt at modtage velfærdsydelser end at arbejde eller arbejde mere. Det skyldes bl.a. den måde samspillet mellem de forskellige velfærdsydelser og skattesystemet fungerer på. Undersøgelser har også vist, at der i enkelte tilfælde udbetales velfærdsydelser til borgere, som i realiteten ikke har et behov. Omvendt er der ikke sikkerhed for, at alle der har et forsørgelsesbehov modtager de velfærdsydelser de bør eller er berettiget til. Det hænger bl.a. sammen med, at nogle af ydelserne tildeles efter skønsmæssige kriterier.

Det sociale velfærdssystem har gennemgået en løbende udvikling over årene. Udviklingen har resulteret i et svært gennemskueligt system, som trænger til et omfattende servicetjek med henblik på at sikre, at systemet og de enkelte ordninger lever op til de krav, som et nutidigt samfund må stille.

Reformarbejdet vil tage udgangspunkt i, at det skal kunne betale sig for den enkelte at forsørge sig selv og sin familie. Der skal også etableres et velfungerende samspil mellem de forskellige velfærdsydelsesordninger og ikke mindst skattesystemet.

Der er igangsat et arbejde med indsamling af data fra hele landet med henblik på udvikling af en model, hvor de samlede effekter af ændringer i ydelser eller satser kan beregnes og analyseres. Der er indledt et samarbejde med kommunerne om indberetning af data og analysearbejdet forventes at starte i løbet af 2014.

2.3.3 Reform af skatteområdet

Skatter skal som udgangspunkt sikre finansieringen af velfærdssamfundet. Skatternes samfundsmæssige betydning kan ikke alene vurderes ud fra deres provenueffekt. Man må også tage hensyn til, hvordan skatterne påvirker borgernes og virksomhedernes adfærd. En høj skat på arbejde påvirker fx arbejdsudbuddet.

Den aktuelle indretning af skattesystemet giver problemer. Der er en række undtagelser, huller og fradragsmuligheder i det nuværende skattesystem. Det gælder både indenfor personskatter og erhvervsskatter. Samtidig er beskatningen af arbejdsindkomst relativ høj, hvilket bremser beskæftigelse og produktion, mens den er nul eller lav for en række kapitalafkast, hvilket giver incitament til investering i kapitalgoder som fx aktier og obligationer.

Ideelt bør indkomster beskattes på samme niveau, uanset om de stammer fra arbejde eller fra kapitalinvesteringer. Så længe der er reelle forskelle i den effektive beskatning, er der inviteret til skattetænkning og der skabes forvridninger. Det er dog i praksis særdeles kompliceret at undgå visse forskelle, men der er grund til at indsnævre forskellene.

Skattesystemet skal også balancere hensynene mellem på den ene side ønskerne om et regelsæt, der lever op til nutidens standarder og tager hånd om mange forskelligartede problemstillinger, og på den anden side de begrænsede ressourcer, en lille befolkning kan afse til at løse skatteopgaven. I dag er skattesystemet dyrt og tungt at administrere og præget af kompetencegab.

Udsigten til, at der i de kommende år kan blive tale om betydelige udenlandske investeringer i Grønland, aktualiserer behovet for at udvikle et erhvervsbeskatningssystem, som både kvalitativt og økonomisk er internationalt konkurrencedygtigt. Naalakkersuisut har derfor bedt administrationen give dette arbejde en høj prioritet.

Reformerne af personbeskatningen vil bl.a. skulle koordineres tæt med reformerne på socialområdet, så de store samspilsproblemer, der er i dag, kan blive imødegået på en hensigtsmæssig måde.

2.3.4 Boligområdet

Incitamentet til at eje fremfor at leje bolig skal styrkes. Derudover skal subsidierne på boligområdet gennemgås for at sikre, at tilskuddene går til personer med størst behov. Desuden skal det undersøges, hvordan samspillet mellem bolig-, social- og skatteområderne kan forbedres.

Gennemgangen af subsidierne på boligområdet skal derfor ske sammen med analyserne af de sociale ydelser og skatteområdet.

2.3.5 Reform af prisstrukturen for el, vand og varme

Tilskuddet til Nukissiorfiit gennem finansloven er siden 2011 blevet reduceret med godt 10 mio. kr. årligt. Naalakkersuisut vil fortsætte udfasningen af tilskuddet.

Der er behov for at analysere, om den omfordeling, som i dag sker via de nuværende prisstrukturer er hensigtsmæssig og i givet fald, hvordan eventuelle uhensigtsmæssigheder kan afhjælpes, når der samtidig skal tages hensyn til de sociale og beskæftigelsesmæssige konsekvenser.

En omlægning af prisstrukturen kan eventuelt medvirke til at fremme f.eks. klimarigtig forbrugeradfærd og skabe vækst og udvikling i samfundet. Det er dog afgørende, at en eventuel omlægning bliver socialt afbalanceret og tager hensyn til yderområdernes vilkår og udviklingsmuligheder, så en ny prisstruktur ikke bidrager til en forringelse af beskæftigelsen og vilkårene i de mindre samfund.

Naalakkersuisut har besluttet at igangsætte en analyse af prisstrukturerne for el, vand og varme. Analysen vil blive koblet sammen med overvejelserne om reformerne af de sociale ydelser og skatteområdet og undersøgelserne på boligområdet, så det sikres, at der bliver tale om en samlet vurdering af de økonomiske konsekvenser for borgerne.

2.3.6 Tilrettelæggelse

Naalakkersuisut arbejder med følgende tidsplan:

EM 2014: Reform af pensionsområdet og erhvervsbeskatningen

2014: Undersøgelse og analyse af boligområdet og prisstrukturen for el, vand og varme

2015/2016: Reform af sociale ydelser og personbeskatningen

Arbejdet med udarbejdelse af reformer på social- og skatteområdet samt undersøgelse og analyse på bolig og prisstrukturen for el, vand og varme vil blive forankret i Departementet for Finanser og Indenrigsaffænder. Øvrige relevante departementer vil indgå i det omfattende arbejde både med medarbejdere og økonomi.

Der forventes anvendt 5-10 årsværk til forberedelsen af reformerne.

En vellykket gennemførelse af reformarbejdet forudsætter, at reformerne m.v. på de enkelte delområder indgår i en overordnet helhed, så der løbende tages højde for de centrale økonomiske, praktiske og politiske målsætninger. Det er af afgørende betydning, at alle relevante parter involveres og bidrager konstruktivt i den videre proces. Det gælder bl.a. kommunerne og arbejdsmarkedets parter, men andre indbydes ligeledes til at komme med deres bud på løsning af de udfordringer samfundet står overfor på disse områder.

2.3.7 Effekterne af reformerne

For at kunne analysere konsekvenserne mere specifikt, kræver det indsamling af en lang række data, herunder om de sociale ydelser og overførsler fra kommunerne. Denne proces er som før nævnt igangsat. I samarbejde med kommunerne vil der blive udarbejdet en datamodel for førtidspension, boligsikring, børnetilskud etc., så de specifikke reformtiltag kan analyseres.

Effekterne af de forskellige reformtiltag får betydning for de økonomiske forhold i såvel kommunerne som Selvstyret. Disse forhold vil løbende blive drøftet med kommunerne med henblik på en holdbar budget- og finanspolitik. I den forbindelse skal der udformes en model for hvordan gevinsterne skal fordeles mellem kommunerne.

Reformtiltagene på pensions-, social- og skatteområdet vil sammen med moderniseringen af den offentlige sektor kunne give et provenu på 10 mio. kr. i 2015, 112 mio. kr. i 2016 og 173 mio. kr. i 2017, hvilket er indlagt under hovedkonto 20.11.51 Effekter af reformtiltag.

De samlede økonomiske effekter af reformerne vil i det kommende år blive analyseret nærmere med henblik på sikring af en holdbar finanspolitik.

2.4 Anlæg

Der er behov for en sammenhængende fysisk landsplanlægning. Kommunesammenlægninger har skabt et nyt grundlag for den fysiske planlægning i kommunerne, og kommende råstofprojekter vil også få konsekvenser for anvendelse af arealer. Landsplanlægning skal ske ud fra en samfundsmæssig helhedsvurdering, som beskytter naturen, som fremmer en erhvervmæssig, social og miljømæssig gunstig udvikling og som inddrager befolkningen i planlægningen af arealanvendelsen. Samtidig skal der ske en samordning af den fysiske og økonomiske planlægning.

Naalakkersuisut har derfor besluttet, at der skal udarbejdes sektorplaner, der indeholder 10-årige løbende anlægsplaner, som understøtter de sektorpolitiske målsætninger. I den langsigtede planlægning er det særlig vigtigt, at der tages højde for den forventede udvikling i alderssammensætningen og mobilitet i befolkningen.

Sektorplanerne udarbejdes af de enkelte departementer i Selvstyret i samarbejde med kommunerne. Landsplanafdelingen i Departementet for Boliger, Natur og Miljø og Departementet for Finanser og Indenrigsanliggender skal involveres i udarbejdelsen af de enkelte sektorstrategier og sikre, at der er helhed og sammenhæng i planlægningen på tværs af sektorområderne.

Der ligger en stor opgave for hele samfundet med at gennemføre vedligeholdelse af både boliger, infrastruktur og institutioner. I mange tilfælde er vedligeholdelse desværre ikke længere rentabelt, da bygningerne er nedslidte eller på anden måde ikke brugedygtige. Overordnet set bruger vi for mange penge på erstatningsbyggerier, og det er ikke en effektiv anvendelse af anlægsmidlerne.

Der er behov for at forbedre vedligeholdelse i hele landet, og mange steder er der også et reelt behov for nybyggeri. Det er Naalakkersuisuts politik, at anlægsmidlerne skal prioriteres til de områder, hvor der er behov, men det er også vigtigt, at aktiviteten fordeles over hele landet. Vurderingen af de lokale behov skal ske i tæt dialog med kommunerne. Den kommende hvidbog for selvstyrets og kommunernes fremtidige samarbejdsaftaler lægger således op til et tættere samarbejde og styrket koordinering på anlægsområdet.

Tidligere tiders manglende vedligeholdelse er en væsentlig årsag til skimmelsvampsproblemer, der har gjort det nødvendigt at prioritere erstatningsbyggeri højt på Forslag til Finanslov 2014. Det er nødvendigt at sikre, at antallet af boliger ikke falder, at udlejningsboligerne ikke påfører beboerne helbredsmæssige problemer, at brugerne af institutionerne trygt kan anvende disse, og at offentlige arbejdspladser ikke er sundhedsskadelige for de ansatte.

Det skal i tæt samarbejde med kommunerne sikres, at der tages hånd om det store vedligeholdelsesproblem. Ved at organisere og koordinere indsatserne bedre kan behovet for erstatningsbyggerier reduceres på længere sigt. Det store vedligeholdelsesproblem betyder også, at der kun er få offentlige midler til rådighed til at gennemføre de anlægsinvesteringer, der udspringer af de sektorpolitiske målsætninger. I takt med at vedligeholdelsesproblemet reduceres, kan der afsættes flere midler til at understøtte disse målsætninger.

Det er Naalakkersuisuts politik så vidt muligt at bruge offentlige anlægsaktiviteter aktivt for at sikre en stabil udvikling i byggebranchen generelt. Der skal derfor foretages vurderinger af beskæftigelseeffekten, både regionalt og nationalt i forbindelse med de årlige anlægsprioriteringer. En stabil udvikling og forudsigelighed i aktivitetsniveauet vil være til gavn for hele branchen, men særligt for de mindre og lokale håndværkere og entreprenører, som har relativt store omkostninger i forbindelse med ansættelser og afskedigelser. Det er også Naalakkersuisuts hensigt, at give bedre mulighed for unge studerende at få lærlingeplads på offentlige byggerier. Derfor vil Naalakkersuisut fremlægge et forslag til Inatsisartut, hvor kravene til brug af lærlinge skærpes.

2.4.1 Vejledning om investering

Der er udarbejdet en vejledning i samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger, som er sendt i offentlig høring og det er hensigten at større investeringsbeslutninger i fremtiden skal baseres på

bl.a. analyser fra der tager udgangspunkt i vejledningens principper. Det forventes, at den endelige version af vejledningen kan offentliggøres i løbet af efteråret 2013.

Vejledningen har til formål at give en konkret beskrivelse af kravene til udarbejdelse af samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger og dermed en struktureret tilgang til dels at vurdere konsekvenserne af det enkelte projekt og dels at sammenligne forskellige investeringsmuligheder.

En god samfundsøkonomisk konsekvensvurdering giver et tydeligt billede af effekterne ved et projekt – både fordele og ulemper. Resultatet bidrager til det samlede beslutningsgrundlag i den politiske prioritering. En konsistent brug af samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger vil gøre det lettere for politiske beslutningstagere at vurdere, om projekter er i overensstemmelse med de politiske visioner.

Vejledningen er bygget op om fire analyser: en velfærdsøkonomisk analyse, en budgetøkonomisk analyse, en analyse af den sociale og miljømæssige bæredygtighed samt en analyse af den regionale og nationale udvikling. De to første analyser kvantificerer og værdisætter effekterne, som det også gøres i klassiske samfundsøkonomiske analyser. Resultaterne af de to sidste analyser giver en kvalitativ beskrivelse af de konsekvenser, der ikke kan værdisættes, men som kan have betydning i den samlede beslutningsproces.

Der ligger allerede nu flere potentielle investeringer, som skal indgå i de samlede prioriteringer i finanslovene. Det er hensigten, at resultater af analyser af større offentlige investeringer, der har effekt på det kommende års finanslov skal ligge klar senest 1. maj, så de kan indgå i udarbejdelse af Forslag til Finanslov. Der igangsættes derfor allerede nu et arbejde med udarbejdelse af analyser af de samfundsøkonomiske konsekvenser af en ny lufthavn i Sydgrønland.

2.4.2 Nuuk Havn

Naalakkersuisut fremsender et beslutningsforslag på efterårssamlingen 2013 om anlæggelse af en ny containerhavn ved Nuuk. Efter behandling i Inatsisartut er det planen, at der skal oprettes et 100 pct. selvstyrejet aktieselskab, der skal stå for etablering og drift af den nye havn. Med Naalakkersuisuts beslutningsforslag forventes en ny havn at kunne stå klar til brug i 2016. Godkendelse af beslutningsforslaget i Inatsisartut vil også betyde, at der skal indskydes midler i aktieselskabet i 2014. Det kan derfor blive nødvendigt at indarbejde et DAU-neutralt ændringsforslag i forbindelse med behandlingen af Forslag til Finanslov 2014.

Med etablering af en ny havn banes der vej for optimering af godstransporten, som kan sammenlignes med containeriseringen for 20 år siden. Forbedringerne i den grundlæggende infrastruktur kommer hele landet til gode. Både gennem kortere transittider, bedre vilkår for konkurrence og sikring af en effektiv godstransport. Med det kommende beslutningsforslag om at udvide Nuuk havn, er der sat en vigtig pejling på hele havneområdet, og der udarbejdes samtidig en samlet sektorplan for havneinvesteringer, der understøtter det nye transportmønster, hvor Nuuk er centrum for al skibsgods.

2.4.3 Overordnet landingsbanestruktur

Der er i dag et potentielt behov for udvidelse og etablering af nogle landingsbaner. Der er tilsvarende økonomiske gevinster ved nedlæggelse af udvalgte landingsbaner. For at undgå at træffe beslutninger, der kan fastlåse fremtidige muligheder for at ændre i den overordnede lufthavnsstruktur, skal landingsbanestrukturen overvejes ovenfra og ned. Derfor igangsættes et arbejde med at identificere og vurdere forskellige mulige landingsbanestrukturer med henblik på at træffe en overordnet strategisk beslutning om den fremtidige placering af atlantlufthavn.

Når der er truffet beslutning om en overordnet strategi sætter det rammerne for det fremtidige trafikmønster og dermed også for vurdering og prioritering af investeringer i lokale lufthavne.

Sektorplanen vil inddrage mulige planer for øvrige lufthavne, som de er skitseret i Transportkommissionens betænkning. Den endelige sektorplan forventes udarbejdet hen over det næste års tid og offentliggjort i løbet af 2014.

2.4.4 Qaqortoq Lufthavn

Transportkommissionen analyserede i 2011 bl.a. personbefordring i Sydgrønland. Konklusionen var, at etablering af en ny lufthavn ved Qaqortoq vil være samfundsøkonomisk rentabel, forudsat at Narsarsuaq lukkes ned, og at passagerbefordringen i Sydgrønland samlet set optimeres. Den største enkeltstående investering er evt. etablering af en lufthavn ved Qaqortoq. For at sikre et sammenhængende, økonomisk forsvarligt og effektivt transportsystem bør vej-/båd-forbindelser mellem de største byer inkluderes i den samlede plan for regionen.

En lufthavn ved Qaqortoq og en nedgradering af Narsarsuaq lufthavn har en række fordele og ulemper, som ikke fordeles ligeligt.

Beslutningen om eventuel etablering af en lufthavn bør ske ud fra følgende hensyn:

- Investeringen skal bidrage til at skabe bedre rammer for passagerbefordringen til, fra og internt i Sydgrønland. Forbedringer i passagerbefordringen måles hovedsagligt på direkte omkostninger (billetpriser) samt indirekte omkostninger (f.eks. samlet rejsetid og frekvens).
- Investeringen skal være fremtidssikret i forhold til mulige udviklingsscenarier set ud et logistisk og erhvervsmæssigt syn. Investeringen skal understøtte den regionale udvikling i Sydgrønland.
- Investeringen – og finansieringen – skal vurderes ud fra politisk fastsatte kriterier og principper for gældsoptagelse.
- Det organisatoriske set-up skal fremme produktiviteten i samfundet. Aktørerne skal have incitament til at agere kommercielt, så potentialet i den samlede passagerbefordring udnyttes bedst muligt.

I Landstingslov nr. 12 af 5. december 2008 om flyvepladser er en detaljeret beskrivelse af krav til etablering af en ny lufthavn. En eventuel investering i en lufthavn ved Qaqortoq skal overholde

disse lovkrav, ligesom der skal udarbejdes analyser efter principperne for samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger, se afsnittet ovenover.

Det vurderes, at en beslutning om eventuel etablering af en regional lufthavn i Qaqortoq kan ses uafhængigt af placering af atlantlufthavnen, da der også fremadrettet vil være behov for en regional hovedlufthavn i Sydgrønland.

Det er således hensigten, at der kan træffes en foreløbig beslutning om evt. investering i en lufthavn ved Qaqortoq i forbindelse med finanslovsprocessen for Finanslov 2015.

2.5 Erhverv og arbejdsmarked

Det er Naalakkersuisuts intention at føre en aktiv erhvervspolitik med henblik på at skabe gode rammer for erhvervslivet og derigennem styrke iværksætterånden. Det er samtidigt intentionen at tilpasse servicekontrakterne på erhvervsfremmeområdet og styrke konkurrencen indenfor erhvervslivet. Støttemidler på hele erhvervs- og infrastrukturområdet skal virke udviklende, effektivt og ikke konkurrenceforvridende.

Naalakkersuisut har med vedtagelsen af den ny erhvervsfremmestruktur i efterårssamlingen 2011 fastlagt målsætningerne for erhvervsfremmeindsatsen. Den konkrete udmøntning af disse mål fremgår af de servicekontrakter, der er indgået med Visit Greenland, Greenland Business og Rambøll omkring råstof- og storskalaprojekterne.

I den ny erhvervsfremmestruktur fokuseres på sektoropdelt erhvervsrådgivning og professionalisering af kapitalformidlingen. Med en sektorspecifik erhvervsrådgivning, der understøtter den kommunale erhvervsudviklingsindsats, sættes der fokus på iværksættere, vækst, innovation og produktivitetsforøgelse. Fokusområderne er bl.a. råstof, turisme og fødevarer.

2.5.1 Opkvalificering af grønlandske virksomheder til råstofindustrien

Naalakkersuisut har en målsætning om at gøre råstofsektoren til et bærende erhverv. Derfor er der i 2012 og 2013 gennemført en målrettet indsats, der har til formål at opkvalificere og udvikle lokale virksomheders kompetencer, så de kan blive kompetente leverandører til råstofindustrien. Denne prioriterede indsats er udmøntet i form af en servicekontrakt om levering af specialiseret rådgivning til lokale virksomheder, der ønsker at blive underleverandører til storskala- og råstofprojekter.

Der er i 2012 blevet gennemført en GAP-analyse, der beskriver ”gabet” mellem de kompetencer, som råstofindustrien efterspørger, og de kompetencer som grønlandske virksomheder kan tilbyde i dag. På baggrund af resultaterne fra GAP-analysen er der blevet tilrettelagt et kursusforløb, der har fokus på at udvikle lokalt forankrede virksomheder med henblik på at styrke de kompetencer, der fremadrettet vil blive efterspørgsel på fra råstofindustrien. Dette vil forbedre vore virksomheders

muligheder for at blive pris- og kvalitetsmæssige konkurrencedygtige underleverandører til råstof- og storskalaprojekter. Kurserne er dermed et supplement til de kurser, der i dag udbydes af brancheskolerne. I løbet af det første halvår af 2013 har der været afholdt 14 kurser i byerne Qaqortoq, Nuuk, Sisimiut og Aasiaat. Kursisterne har udtrykt stor tilfredshed med kurserne, og de fleste deltagere tilkendegiver, at de er interesserede i at deltage i yderligere kurser. Derfor forventes et lignende tiltag videreført i de kommende 2 år.

2.5.2 Erhvervsfremmeloven

Den 1. januar 2013 trådte loven vedr. erhvervsfremme til landbaseret erhverv i kraft. Departementet for Erhverv, Råstoffer og Arbejdsmarked har brugt foråret på at udarbejde en bekendtgørelse til loven, som er blevet sendt i høring. Arbejdet med vejledningen er blevet sat i gang.

Forvaltningen af erhvervsstøtteordningerne under erhvervsfremmeloven for landbaseret erhverv ligger hos udviklingsgesellschaft Greenland Business. Greenland Business har ultimo juni 2013 støttet 14 virksomheder med produktudviklingsstøtte for samlet 1,65 mio. kr. og udstedt 32 klippekort for et samlet beløb på 382.000 kr. Dermed er der udbetalt støtte for over 2 mio. kr. i første halvdel af 2013.

2.5.3 Biologiske Ressourcer

Departementet for Erhverv, Råstoffer og Arbejdsmarked varetager atter administrationen af lovgivningen om kommerciel og forskningsmæssig anvendelse af biologiske resurser, efter at den i en periode har været varetaget af Departementet for Indenrigsanliggender, Natur og Miljø. Der har været god aktivitet i første halvdel af 2013, hvor der primo juli er blevet udstedt 31 undersøgelsestilladelser. Der er tale om en bred vifte af forskellige forskningsprojekter, hvor mange af dem knytter sig til forskningsstation Zackenberg i nationalparken.

Loven vedr. kommerciel og forskningsmæssig udnyttelse af Biologiske Ressourcer blev vedtaget i 2006. Departementet har konstateret behov for at udarbejde en vejledning rettet mod ansøger om tilladelse og har derfor igangsat arbejdet hermed.

2.5.4 RUS

Den regionale udviklingsstrategi (RUS) skal understøtte erhvervsudviklingen i kommunerne. Derfor er der afsat penge til erhvervsspydspidsprojekter og udviklingskonferencer i hver kommune og pga. forsinkelse er der medio 2013 kun givet tilsagn om støtte til erhvervsspydspidsprojekter for samlet 3 mio. kr. i to kommuner. Det forventes at de resterende ansøgninger modtages i løbet af den kommende tid, således at det samlede beløb bliver 6 mio. kr. Naalakkersuisut har vedtaget en plan for en erhvervs- og beskæftigelsesindsats i bygder og yderdistrikter, som fra 2014 vil afløse RUS. Formålet er en fokuseret indsats, der kan være med til at skabe udvikling i bygder og yderdistrikter indenfor fiskeri, fangst, landbrug og fødevarer, råstoffer og turisme.

Derudover er der igangsat lønsomhedsstudier, som skal belyse erhvervsudviklingspotentialer på en række områder. Arbejdet er fokuseret på landbaserede fødevarer og dyrehold, fiskeribaserede fødevarer samt øget anvendelse af bæredygtig energi i bygder. Analyserne inden for de ovenstående temaer udføres løbende og forventes færdige med udgangen af 2013.

2.5.5 Turisme

Der blev i sommeren 2012 vedtaget en turismestrategi for perioden 2012-2015. Strategiens formål er at sikre en økonomisk, social og miljømæssig bæredygtig vækst i turisme- og oplevelseserhvervene. Strategien har fokus på følgende 5 strategiske indsatsområder: Markedsføring, tilgængelighed, lovgivning, oplevelseserhvervene og statistik/dokumentation.

I forhold til lovgivning blev Inatsisartutlov nr. 19 af 3. december 2012 om koncession til turistvirksomhed i udvalgte landområder vedtaget på efterårssamlingen 2012. Loven har til formål at sikre en rimelig beskyttelse af større private investeringer i turismeerhvervet, således at der skabes et større incitament for private turistoperatører til at investere i erhvervet.

Derudover er der iværksat et større arbejde med at forbedre turismestatistikken i Grønland. Formålet er at sikre mere valid statistik indenfor turismeerhvervet, hvilket kan skabe bedre overblik over og beslutningsgrundlag for, hvordan rammerne for turismeerhvervet bedst udvikles i de kommende år.

Endvidere vil der i løbet af 2013 blive udarbejdet en analyse af barrierer for udvikling af turistpotentialer i Grønland.

2.5.6 Storskalaprojekter, herunder ISUA-minen

Trepartsaftaler

Trepartsaftaler (Impact and Benefits Agreements) mellem råstofselskaber, Selvstyret og Kommunerne blev første gang realiseret i forbindelse med Cairn Energy's efterforskningsboringer i 2010 og 2011. Der arbejdes på en trepartsaftale mellem London Mining, Grønlands Selvstyre og Kommuneqarfik Sermersooq og Qeqqata Kommunia i forlængelse af London Minings ansøgning om udnyttelse af et område ved Isukasia. Det er hensigten at trepartsmodellen også skal bruges ved fremtidige landbaserede mineprojekter og efterforskningsboringer til havs.

Trepartsaftalen er et værktøj til bl.a. at sikre lokal forankring af de aktiviteter som selskabet har planlagt i forbindelse med en råstofaktivitet. Tyngden i aftalerne er lagt på inddragelse af lokal arbejdskraft og lokale virksomheder i projekterne. Fra grønlandsk side gælder det om at være parate til denne udvikling, så det ikke kun er de udenlandske virksomheder der opnår ordrer. Derudover er det vigtigt, at udbudspakker bliver udbudt i en størrelse, som lokale virksomheder kan håndtere og byde ind på og at lokale virksomheder ligeledes får mulighed for at stå for leverancer.

Det er desuden vigtigt, at trepartsaftalen sikrer praktikpladser til lokale lærlinge, opkvalificering og uddannelse af den lokale arbejdskraft og understøtter målet om en bæredygtig udvikling.

På efterårssamlingen 2012 blev Inatsisartutlov nr. 25 af 18. december 2012 om bygge- og anlægsarbejder ved storskalaprojekter (Storskalaloven) vedtaget. Det indgår i Naalakkersuisut's koalitionsaftale, at storskalaloven skal ændres på flere punkter, herunder specielt § 10 vedrørende overenskomster. Der forventes at blive efteranmeldt et ændringsforslag til storskalaloven til efterårssamlingen 2013.

Royalties

Det indgår ligeledes i koalitionsaftalen, at der fremadrettet skal indføres royalties på udvinding af mineralske råstoffer. I forbindelse med behandlingen af London Mining's ansøgning om en udnyttelsestilladelse, bliver der derfor forhandlet om et aftalegrundlag, hvor der betales en omsætningsroyalty allerede fra første produktionsår.

London Mining

Naalakkersuisut har besluttet at udstede en udnyttelsestilladelse til jernmineprojektet ved Isukasia, i henhold til råstoflovens § 16. En godkendelse muliggør at London Mining kan starte forhandlinger med potentielle investorer. Den samlede anlægsinvestering vil forventeligt være på 13 – 14 mia. kr. Godkendelsen efter råstoflovens § 16 giver dog ikke ret til at starte anlæggelsen af minen. Der mangler stadig godkendelser i henhold til råstoflovens § 19, 43 og 86 samt en godkendt IBA-aftale, før projektet kan igangsættes. Hvis der snarest findes investorer og de resterende godkendelser og IBA-aftalen falder på plads, er det forventningen at anlæggelsen af minen kan påbegyndes i 2015. Udover at det allerede fra starten vil sikre beskæftigelse i form af flere hundrede arbejdspladser, så vil der ligeledes allerede fra 2015 komme indkomstskatter fra de ansatte, indenlandske såvel som udenlandske, samt selskabsskatter fra alle underleverandørerne.

Andre råstofprojekter

Der forventes godkendelse af yderligere mineprojekter i de kommende år, såfremt selskaberne opfylder de lovgivningsmæssige krav. Det gælder dels True North Gems' rubinmine ved Qeqertarsuaatsiaat, som forventes i høring i 2013 og eudialytminen ved Narsaq, som forventes i høring i 2014. For disse to mineprojekter er der forventning om ca. 160 ansatte i alt i driftsfasen, hvoraf hovedparten forventes at kunne rekrutteres i lokalområdet.

Aluminiumsprojektet

Forhandlingerne mellem Alcoa og Selvstyret er endnu ikke afsluttet. Naalakkersuisut har bekræftet, at forhandlingerne vil fortsætte på grundlag af de rammevilkår for de videre forhandlinger med Alcoa, der blev godkendt som Inatsisartutbeslutning under punkt EM 2012/113.

Hovedelementerne i rammevilkårene for projektet er en koncessionsmodel, hvor Selvstyret ikke bliver medejer af aluminiumsprojektet med vandkraftværker samt med en forlænget koncessionsperiode på 60 år. Det betyder en ændring af vandkraftloven, der med nuværende ordlyd

giver en koncessionsperiode på 40 år, med option på en yderligere forlængelse med op til 20 år. Naalakkersuisut vil videre i samarbejde med Qeqqata Kommunia afsøge mulighederne for alternative finansieringsmodeller til afledte anlægsinvesteringer til infrastruktur, boliger, skoler m.v.

Naalakkersuisut vil fremsætte forslag til ændring af skattelovgivningen og vandkraftloven med henblik på at give mulighed for, at der i tilladelser udstedt i henhold til vandkraftloven kan fastsættes et vederlag til afløsning af selskabsbeskatningen.

I rapporten ”Aluminiumsprojektets økonomiske betydning” fra 2010, udarbejdet af Niras Greenland A/S, er de direkte, indirekte og inducerede indtægter og udgifter fra aluminiumsprojektet analyseret. Resultatet af analysen viste, at etableringen af en aluminiumssmelter og to vandkraftværk ville øge både indtægter og udgifter for landskassen i en lang periode fremad, med de største effekter i anlægsfasen.

Projektets start vil endvidere kunne blive påvirket den globale efterspørgsel på aluminium og energipriser, som vil kunne have en afgørende indflydelse på en beslutning om projektstart.

2.5.7 Strategi for sjældne jordarter

Der findes adskillige forekomster af sjældne jordartsmetaller i Grønland. Det mest fremskredne projekt er ved Killavaat Alannguat (Kringlerne), og det forventes at Tanbreez Mining Greenland afleverer en udnyttelsesansøgning i løbet af 2013. Ved Kuannersuit (Kvanefjeld) er der også igangsat et efterforskningsprojekt, men dette er i høj grad afhængigt af, at uranpolitikken i Grønland ændres.

Grønland har stadig en nul-tolerance politik overfor udnyttelse af mineraler med radioaktive elementer, som uran og thorium, hvilket nogle sjældne jordartsforekomster har. Denne nul-tolerancepolitik er sat på Inatsisartuts efterårssamling, med henblik på drøftelse og mulighed for ændring eller ophævelse.

Der arbejdes pt. på en strategi for sjældne jordarter. Strategien skal være med til at understøtte den udvikling af potentielle og aktuelle projekter for efterforskning og udvinding af sjældne jordarter i Grønland. De mest fremskredne projekter indenfor efterforskning og udvinding af sjældne jordarter er kort beskrevet nedenfor.

Killavaat Alannguat (Kringlerne) i Sydgrønland

Tanbreez Mining Greenland A/S efterforsker forekomster af sjældne jordarter ved Killavaat Alannguat mellem Narsaq og Qaqortoq. Sammensætningen af mineralerne er karakteriseret ved at have et højt indhold af niobium, tantalum, zirkonium, feldspat og sjældne jordartsmetaller. Disse mineraler kan anvendes i mobiltelefoner, flymotorer og glas. Forekomsten er estimeret til at indeholde mere end 4 mia. tons malm – svarende til flere hundrede års produktion.

På baggrund af de foreliggende informationer, forventes imellem 35-135 personer at blive beskæftiget i anlægsfasen og ca. 80 personer i driftsfasen, såfremt projektet realiseres. Af disse forventes 75 % at være lokale, mens de resterende 25 % forventes at være udenlandsk arbejdskraft.

Sjældne jordartsprojektet ved Kuannersuit (Kvanefjeld) nær Narsaq

Greenland Minerals & Energy efterforsker sjældne jordarter ved Narsaq. Udover de sjældne jordarter indeholder forekomsten også zink og uran. Selskabet har færdiggjort et præ-lønsomhedsstudium og forventer ud fra det nuværende scenario at beskæftige ca. 380 i driftsfasen og 1.000 mand i anlægsfasen.

I forbindelse med indsamling af data til ansøgningen har der allerede været afholdt en række interessentmøder i Sydgrønland. Derudover har der i årenes løb været en række borgermøder, hvor der er blevet orienteret om projektet. Selskabet har i de senere år fundet flere nye interessante forekomster, som har øget den hidtil kendte ressource. Der er blevet boret siden 2005 i området.

2.5.8 Fiskerierhvervet

Fiskerisektorens eksport steg fortsat i 2012, og fiskeriet er stadig Grønlands vigtigste eksporterhverv. Naalakkersuisut har til hensigt at gennemføre reformer, specielt indenfor det kystnære fiskeri af rejer og hellefisk.

Eksportværdien af rejer, hellefisk og torsk er samlet set steget med 100 mio. kr. i 2012 i forhold til tallene i 2011. Det er sket en stigning i mængden af eksporterede torsk, men til gengæld er mængden af eksporterede rejer faldet som en konsekvens af nedsættelsen af TAC.. Det kystnære torskefiskeri ligger på omtrent 10-15.000 tons. Grønland har for 2013 adgang til samlet 9.400 tons torsk i Barentshavet, og derudover har Grønland også adgang til kuller og sej.

De samlede indtægter fra fiskeriet var højere i 2012 end i 2011 som følge af stigende priser på verdensmarkedet.

Fiskeritrykket er nogenlunde stabilt for hellefisk. Derimod er rejekvoten faldet yderligere i 2013, og det vil føre til en yderligere nedgang i aktiviteten i dette fiskeri. . Der er desuden indført MSC mærkning på rejefiskeriet. Det stiller skærpede krav til tilpasning af fiskeriindsatsen til de biologisk anbefalede kvoter. Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug vil i samarbejde med relevante departementer og Skattestyrelsen udarbejder et oplæg til rammen for det kommende arbejde med revision af fiskeriloven. Herunder skal der arbejdes med opstilling af mål og indsatser for at sikre en samlet større samfundsøkonomisk gevinst ved udnyttelsen af fiskeriressourcerne. Forud for udstedelsen af licenser til nyt fiskeri skal der fremover findes egnede modeller til beskrivelse af forventningerne til den økonomiske effekt og til lokal beskæftigelse knyttet til udnyttelsen af licensen.

2.5.9 Beskæftigelse

Beskæftigelsesplan

Naalakkersuisut har juni 2013 nedsat et nationalt arbejdsmarkedsråd bestående af arbejdsmarkedets parter. Rådet har til formål at fungere som et rådgivende og koordinerende organ for den nationale beskæftigelsesindsats. Det nationale arbejdsmarkedsråd skal rådgive Naalakkersuisut om udformningen af beskæftigelsespolitikken, samt samordne og udvikle fælles løsninger på landets udfordringer inden for bekæmpelse af ledigheden. Desuden skal rådet overvåge resultater og effekter af den lokale og nationale beskæftigelsesindsats.

Endvidere har arbejdsmarkedsrådet til formål at drøfte en række afgrænsede spørgsmål og komme med forslag til konkrete tiltag, som rådet mener, har størst effekt på ledigheden. Rådet vil i sit arbejde have særligt fokus på følgende aktuelle spørgsmål:

1. Udefrakommende arbejdstagere
2. Ét nationalt jobmarked
3. Bedre strukturovervågning
4. Rådighedsbegrebet
5. Det rummelige arbejdsmarked
6. Lediges ret til handleplan og vejledning
7. Ungdomsarbejdsløshed

Det rummelige arbejdsmarked

Det rummelige arbejdsmarked skal sikre, at der er plads til alle på landets arbejdspladser - også personer med nedsat arbejdsevne eller svagere forudsætninger.

Rummelighed på arbejdsmarkedet er et bredt begreb, som især udtrykker forventning om, at arbejdspladserne giver plads til personer, som ikke i alle tilfælde kan leve op til fremherskende krav om præstationer.

Målgruppen omfatter en bred kreds af personer, som har svært ved at opnå eller fastholde en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan fx være på grund af nedsat arbejdsevne, fysiske eller psykiske handicap, meget lange perioder med ledighed eller sygdom.

Det nationale arbejdsmarkedsråd skal blandt andet drøfte spørgsmålet om, hvordan det offentlige kan understøtte det private erhvervsliv i forhold til løfte udsatte grupper, herunder matchgruppe 3, førtidspensionister, handicappede, domfældte m.fl. og hjælpe dem tilbage på arbejdsmarkedet.

Ekstraordinær ledighedsindsats

En ekstraordinær indsats for ledige blev igangsat i 2011 og 2012 på baggrund af det stigende antal ledige, som er blevet registreret i kommunerne de seneste år. Den ekstraordinære indsats for ledige videreføres i 2013 og skal ses som en indsats, der understøtter intentionerne i beskæftigelsespolitikken i ”Beskæftigelsesplan for en økonomi i omstilling”.

Mange af de ledige har en kort eller ingen uddannelse, der skal derfor ske et generelt løft i de lediges kompetencer. Først og fremmest prioriteres boglige opkvalificeringsforløb samt værkstedsprojekter for unge, således at de kan indgå i et videre uddannelsesforløb. De steder, hvor der er en job åbning, skal der tilbydes relevante kurser til de ledige. Er der ikke umiddelbar beskæftigelse til den ledige lokalt, skal opkvalificeringen af den ledige så vidt muligt tilgodeses de kommende vækstjobs indenfor råstofområdet.

Indsatsen for ledige består af:

1. PKU-kurser. PKU-kurser består af faglige kurser som udføres af brancheskolerne eller udføres af andre aktører på brancheskolernes vegne, således at brancheskolerne står inde for kvalitet og faglighed af kurset. Kun ledige i matchgruppe 1 visiteres til kurserne.
2. Afklaringskurser. Afklarings- og rådgivningskurser med fokus på nye erhverv, mobilitetsfremme, jobsøgning og virksomhedskontakt for matchgruppe 1. Kurserne afvikles lokalt efter Selvstyrets model for afholdelse af kurserne.
3. Piareersarfik/Piorsaavik værkstedsprojekter for unge. 1-årigt klargøringsforløb med henblik på fortsat uddannelse.
4. Piareersarfiks boglige opkvalificerings tiltag AEU/FA. 1-2 årige undervisningsforløb med uddannelsesvejlederne med henblik på videre uddannelse.
5. Revalidering. Revalideringsforløb etableres med matchgruppe 2 i samarbejde med arbejdsgivere fra både offentlige og private arbejdspladser. Revalideringsforløb har typisk en længde på 1-2 år.

Midlerne til den ekstraordinære indsats for ledige i 2013 er på samlet ca. 33 mio. kr.

Effekten af alle afholdte kurser under den ekstraordinære indsats for ledige vil blive evalueret. Der vil blive fulgt op på alle deltagere seks måneder efter indsatsen, således at der ultimo oktober 2013 vil foreligge en afrapportering for 1. halvår af indsatsen i 2013.

I 2013 har Naalakkersuisut forstærket indsatsen for ledige med et yderligere tiltag inden for bygge- og anlægsområdet. Således fremskyndes en renoveringsindsats på boligområdet i de byer, hvor både bolig manglen og ledigheden er stor.

Herudover er der igangsat en række tiltag inden for fiskeriet, som kan give en positiv effekt på beskæftigelsen. Der er taget initiativ en eventuel forhøjelse i dele af de kystnære hellefiskekvoter i Diskobugten, Uummanaq og Upernavik. Et andet tiltag er, at der i Aasiaat, som noget nyt, åbnes op for en prøveperiode frem til september, hvor fiskerne kan indhandle torsk, rød fisk, havkat og

hellefisk. Endelig er der igangsat pelagisk forsøgsfiskeri i Østgrønland efter makrel, sild, blåhvilling og guldlaks.

Ledighedsstatistik

En fyldestgørende arbejdsmarkedsstatistik er vigtig for at kunne målrette og igangsætte indsatsen mod ledighed. De seneste år har der været fokus på, at få arbejdsmarkedsstatistikken i Grønland op på niveau med de internationale standarder, som anbefales af FN's internationale arbejdsorganisation ILO. Der pågår stadig et arbejde med at få forbedret arbejdsmarkedsstatistikken.

Ledighedsstatistikken opgør hvor mange personer, der har henvendt sig på et kommunalt arbejdsmarkedskontor som arbejdssøgende i løbet af en måned. Dog er den administrative praksis vedrørende registreringen af arbejdssøgende ikke ensartet kommunerne imellem. Derfor kan nogle af ændringerne i antallet af arbejdssøgende også afspejle ændret administrationspraksis i kommunerne. Ikke mindst kan dette være tilfældet for indberetninger fra før 2012, hvor indberetningen blev søgt gjort mere ensartet hos sagsbehandlere på arbejdsmarkedskontorerne. Statistikken kan yderligere være mangelfuld på grund af manglende registreringer fra enkelte lokaliteter.

Optællingen af registrerede arbejdssøgende har hidtil ikke omfattet personer i bygderne. Fra 2013 har Grønlands Statistik ændret opgørelsesmetoden og medtager nu også arbejdssøgende i bygderne. Talmaterialet fra bygderne er i nogle tilfælde baseret på skøn eller beregninger og derfor behæftet med en vis usikkerhed.

En anden problematik er, at ledighedsstatistikken indeholder alle registrerede ledige og dermed også personer, der ikke nødvendigvis står til rådighed for arbejdsmarkedet. I 2012 blev der indført et matchgruppesystem, som inddeler arbejdssøgende i tre matchgrupper alt efter deres parathed til at komme i beskæftigelse. Matchgruppe 1 er personer, der er parat til at tage et ordinært arbejde. Det er ledige med kvalifikationer, der matcher arbejdsmarkedets krav. Matchgruppe 2 er personer, der har væsentligt begrænsede arbejdsevner, hvor det er nødvendigt at iværksætte en form for aktivering eller behandling, før de vil være parate til at tage et arbejde. Matchgruppe 3 er personer, der aktuelt har så alvorlige problemer, at de hverken kan arbejde eller deltage i den indsats med aktive tilbud der er rettet mod beskæftigelse. Ud fra ILO's definition af ledighed er det kun personer i matchgruppe 1, der bør medtages som ledige. Erfaringerne fra det første arbejde med matchgrupper viser, at det har været svært for sagsbehandlerne at placere de arbejdssøgende i den rigtige gruppe. Der arbejdes derfor på nuværende tidspunkt på at opkvalificere sagsbehandlerne på arbejdsmarkedskontorerne, så de er i stand til at placere de arbejdsøgende korrekt.

Som nævnt i afsnit 1.1 er der ikke en entydig sammenhæng mellem antallet af arbejdssøgende og væksten i samfundet. En mulig forklaring kan være udvandring, hvor erhvervsaktive rejser ud af landet for at arbejde. Derudover tyder det på, at der er strukturelle problemer på arbejdsmarkedet. Nettoindvandring af ufaglært arbejdskraft kombineret med en høj arbejdsløshed tyder på en eller

flere barrierer mellem arbejdsudbydere og –efterspørger. Denne barriere ser ud til at være grundet i uddannelse og mobilitet. Der forekommer altså et mismatch mellem ledige kvalifikationer og de efterspurgte kvalifikationer på arbejdsmarkedet samt en geografisk barriere imellem arbejdslokalitet og arbejdstagers bopæl, der svækker mobiliteten på arbejdsmarkedet.

2.6 Uddannelse

Det vigtigste mål i uddannelsespolitikken er, at Grønlands ungdom uddannes til at kunne varetage alle typer af jobs her i landet og at ungdommen bliver globalt orienteret. Dette er i overensstemmelse med Naalakkersuisuts politik om at minimere ansættelse af udefrakommende arbejdskraft i takt med en højere grad af selvstændighed.

Naalakkersuisut forventer at fremlægge Uddannelsesplan II på forårssamlingen 2014, på baggrund af en revideret uddannelsesstrategi.

På nuværende tidspunkt har Naalakkersuisut prioriteret initiativer bl.a. på områderne førskolen, folkeskolen, sprogstrategi, 15-18 årige og ungdomsuddannelserne.

2.6.1 Førskolen

Der er 1500, svarende til 31 %, af børnene i alderen 0-5 år, som ikke er i offentlig eller selvejende dagtilbud. Samtidig forudsiger fremskrivninger, at aldersgruppen vil vokse frem til 2018. Der er således et voksende behov for pædagogisk udviklende tilbud til børn i førskolealderen.

Naalakkersuisut ønsker på sigt at sikre offentlige tilbud til alle børn i førskolen og fortsætter derfor udbygningen af kapaciteten på dagsinstitutionsområdet ved at afsætte en anlægsbevilling på 10 mio. kr. årligt.

44 % af personalet i de offentlige daginstitutioner var i 2012 uden pædagogisk uddannelse.

Naalakkersuisut finder, at førskolealderen er betydningsfuld for børns personlige udvikling og mulighed for videre uddannelsesforløb. Naalakkersuisut foreslår derfor at afsætte midler i Finanslov 2014 til en opgradering af kompetencerne, gennem efteruddannelse baseret på fjernundervisning af det ufaglærte personale i daginstitutionerne.

Naalakkersuisut arbejder på en bekendtgørelse om screening og skoleparathedstest for de 3 og 5 årige i førskolen og forventer at disse værktøjer vil blive testet i det kommende skoleår 2013/14.

2.6.2 Folkeskolen

Den årgang, der afsluttede folkeskolen i 2013, er den første årgang, der har gennemført hele folkeskolen, siden implementeringen af folkeskolereformen Atuarfitsialak startede. Naalakkersuisut konstaterer, at der fortsat er for mange elever i folkeskolen, der ikke får den kvalitet i undervisningen, som reformen tilsigter.

Naalakkersuisut ønsker derfor, at fortsætte i den overordnede retning folkeskolereformen anviser, men ser et stort behov for at evaluere og videreudvikle folkeskolens undervisning og evne til at rumme og støtte alle elever, herunder elever med særlige undervisningsbehov. Naalakkersuisut konstaterer, at folkeskolereformens formål mange steder først for nyligt er søgt implementeret, og at der udestår et arbejde for at sikre den fulde og hele indførelse af Atuarfitsialak på alle skoler. Naalakkersuisut ønsker et tæt samarbejde med kommunerne, IMAK, forældrene og eleverne om forbedringer.

Særligt lærerne i folkeskolen har en nøglerolle for den gode og omsorgsfulde undervisning. Naalakkersuisut ønsker, at lærernes mulighed for relevant efteruddannelse styrkes, således at efteruddannelserne målrettes Atuarfitsialak og undervisningspraksis, og vil gå i dialog med kommunerne og IMAK om dette.

Naalakkersuisut vil i dialog med kommunerne og andre interessenter undersøge, om den nuværende ansvarsdeling mellem de institutioner der understøtter udviklingen i folkeskolen er hensigtsmæssig. Der skal sikres at der er en klar og entydig opgavedeling mellem Inerisaavik, Departementet for Uddannelse, Kirke, Kultur og Ligestilling og kommunerne, der understøtter Atuarfitsialak. Om nødvendigt vil Naalakkersuisut tage skridt for at sikre bedre rammevilkår for folkeskolen, så resurserne bruges bedst muligt.

Naalakkersuisut ønsker at udviklingen inden for IT-teknologi og fjernundervisning skal implementeres og udnyttes i folkeskolen. Naalakkersuisut ser med glæde, at flere og flere initiativer og projekter søsættes i folkeskolen, og vil i det kommende år igangsætte initiativer for at understøtte denne udvikling fagligt og økonomisk. Naalakkersuisut finder det dog vigtigt, at initiativer planlægges og evalueres grundigt, så resurserne udnyttes med størst mulig effekt. Endelig finder Naalakkersuisut det væsentligt, at folkeskolens vejledning til videre uddannelsesforløb styrkes, så eleverne på sluttrinnet sikres en god og grundig indsigt i deres videre uddannelsesmuligheder efter endt folkeskole.

2.6.3 Sprogstrategi

Naalakkersuisut ønsker at styrke vores modersmål, det grønlandske sprog. Dette både i den offentlige forvaltning, i det private erhvervsliv og som samfunds- og kulturbærende sprog. Naalakkersuisut vil via lovgivning såvel som andre initiativer sikre, at den enkelte borger bliver betjent på eget sprog. Naalakkersuisut vil gå i dialog med Inatsisartut for at omprioritere både menneskelige og økonomiske resurser til at understøtte dette mål.

Naalakkersuisut vil styrke sprogsekretariatets rolle i styrkelse og udviklingen af sproget. I denne henseende har Naalakkersuisut et særligt fokus på de nye muligheder IT-teknologi giver for at gøre sproget tilgængeligt for den brede befolkning. Dette både i form af sprogundervisning, digitalt tilgængelige, opdaterede termdatabaser og udvikling af digitale tolkeværktøjer, der sikrer kvalitet og ensartethed.

Naalakkersuisut finder det væsentligt, at befolkningens mulighed for at tilegne sig fremmedsprog styrkes, både i uddannelsessystemet og via efteruddannelse. Det er nødvendigt, at vi fortsat ruster os sprogligt til at kunne agere internationalt, og udnytte de muligheder, som især de potentielle storskalaprojekter giver for beskæftigelse.

2.6.4 15-18 årige

Mange unge får stadig ingen uddannelse efter endt folkeskole, og mange kommer sent i gang med en ungdomsuddannelse. Således gik 44 % af en afgangsklasse fra folkeskolen i 2012 ikke direkte videre i et uddannelsesforløb. Samtidig er det kun 30 % i aldersgruppen 16-19 årige, som er i gang med en ungdomsuddannelse. Derudover tger en del et år på efterskole efter folkeskolen. Grønlands to efterskoler har kapacitet til 150 elever, mens omkring 250 elever årligt tager til Danmark på efterskole.

Naalakkersuisut prioriterer en ekstraordinær indsats for de 15-18 årige udenfor uddannelsessystemet i årene 2013-2016. Indsatsen indebærer blandt andet ekstra kvoter til efterskole- og højskoleophold og en række opkvalificerende forløb. Desuden skal der etableres en database, der har til formål at give et bedre vidensgrundlag for de indsatser, der igangsættes. Med et ønske om bedre og øget vejledning til de unge, har Naalakkersuisut i 2013 afsat midler til et øget optag på vejlederuddannelsen samt frigivet midler til forsøg med en fuldtidsvejleder i folkeskolen.

2.6.5 Ungdomsuddannelser

Ungdomsuddannelserne har oplevet en støt stigende tilgang af studerende. Der var 47 % flere studieaktive i 2012 i forhold til 2005, og 80 % flere har gennemført en gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse i 2012 i forhold til 2005. Den største stigning er sket på gymnasieområdet, hvor den første årgang på den nye reform startede i august 2012. Der er planlagt en evaluering af reformen med opstart i 2013.

På efterårssamlingen 2013 fremlægger Naalakkersuisut forslag til Inatsisartutlov om uddannelses- og erhvervsvejledning. Loven udspringer af øget fokus på vejledning af især unge for at mindske forkerte studievalg og især at mindske frafaldet på ungdomsuddannelserne. Loven indeholder bl.a. initiativer til opsøgende vejledning, kollektiv vejledning og vejlednings-samarbejde mellem folkeskoler, Piareersarfiit og uddannelsesinstitutionerne.

Et stort problem for erhvervsuddannelserne er manglen på praktikpladser. Erhvervsskolerne estimerede, at der i 2013 mangler 375 praktikpladser i forhold til efterspørgslen. Samtidig efterspørger erhvervslivet udlært arbejdskraft. Naalakkersuisut ønsker at gøre en ekstra indsats for, at flere får en erhvervsuddannelse og påbegynder uddannelsen hurtigere efter folkeskolen. I dag er gennemsnitsalderen for en studerende på en erhvervsuddannelse 25 år.

For at få flere i gang med en erhvervsuddannelse, er der i den ekstraordinære indsats i 2013 afsat midler til etablering af flere praktikpladser. Midlerne bruges til en udvidelse af skolepraktikfaciliteterne og til at tilvejebringe praktikpladser i Danmark. I Finanslov 2014 foreslår Naalakkersuisut derudover at afsætte yderligere midler til udvikling og afvikling af skolepraktik-

ordninger og forbereder en ændring af indkøbscirkulæret for offentlige indkøb, for derigennem at sikre flere praktikpladser. Den nuværende bekendtgørelse om brug af lærlinge skal revideres, så kravene til brug af lærlinge i forbindelse med store byggerier skærpes og kontrol med lærlinge styrkes. IBA (Impact and Benefits Agreements) aftalerne på råstofområdet lægger desuden op til at sikre flere lærepladser.

54 % af de studerende, der starter en gymnasial uddannelse består, mens det gælder for 44 % af de studerende på en erhvervsuddannelse. Med en opgradering af vejledningen har Naalakkersuisut sat ind på, at flere fremover vælger det rigtige studie og derigennem øges gennemførselsprocenten. Samtidig har uddannelsesinstitutionerne efterspurgt psykologisk og social rådgivning til de studerende. Det skyldes, at institutionerne har mange studerende med psykiske og sociale problemer. Naalakkersuisut foreslår derfor i Finanslov 2014 at oprette en landsdækkende psykologisk og social studenterrådgivning, for at øge indsatsen på området, og derigennem mindske frafaldet.

Departementet for Uddannelse, Kirke, Kultur og Ligestilling færdiggør til begyndelsen af 2014 oplægget om en ny samlet uddannelsesplan, som blandt andet skal tage stilling til spørgsmålet om vægningen mellem uddannelsesaktiviteter her i landet og i andre lande.

2.7 Børn og Unge

Den styrkede særlige indsats på børne- og ungeområdet har fokus på kommunal inddragelse, forbedret tværfaglighed og koordination, samt især det familiebehandlende arbejde i familiecentrene og på familiehøjskoler.

I det seneste år er der afholdt kompetenceudvikling og studietur for personale på familiecentrene. Disse tiltag har foruden faglig udvikling bidraget til en højere grad af tværfaglighed og vidensdeling på tværs af landet. I det kommende år vil Naalakkersuisut, i samarbejde med kommunerne, udarbejde en plan for en videreudvikling af familiecentrenes arbejde.

En særlig udsat gruppe er børn med forældre, som har eftervirkninger af at have været seksuelt misbrugt, hvor de har problemer med at håndtere den daglige tilværelse. Derfor igangsættes et rejsehold med psykologer og terapeuter, som tilbyder behandling til voksne med senfølger af seksuelt misbrug. Dette vil give de voksne mere overskud til at varetage opdragelsen af deres børn og dermed fremme børnenes trivsel.

For at sikre bedre tilbud til børn og unge i hele landet, sættes der i det kommende år større fokus på værestederne i yderdistrikterne. I foråret 2013 er gennemført et netværksmøde for værestedernes ansatte med særligt henblik på at kortlægge området.

På plejefamilieområdet har der i det forgangne år været afholdt et seminar for plejefamilier, med fokus på opkvalificering, sparring og vidensdeling. Naalakkersuisut ønsker fremover at opprioritere og udvikle kursus- og uddannelsesmuligheder for plejefamilier.

Der skal sættes fokus på sagsbehandlingen i kommunerne. Kommunerne skal være ressourcemæssigt og fagligt klædt på til at løfte indsatserne på børne- og ungeområdet, især i forhold til de mest udsatte grupper af børn og unge. I modsat fald er der risiko for, at allerede igangsatte indsatser vil have en begrænset effekt.

Der er øget vægt på at øge retssikkerheden på området samt styrkelse af sagsbehandlingen i forslaget til inatsisartutlov om hjælp til børn og unge, som planlægges fremlagt på FM 2014. Der udarbejdes desuden et forslag til den endelige prioritering af midlerne til Børne- og ungestrategien for 2014 og de følgende år, som Naalakkersuisut kan behandle sammen med den netop gennemførte evaluering af midlerne afsat til den særlige indsats i forhold til børn og unge. I den forbindelse er der fokus på tidlig indsats og forebyggelse.

En ny inatsisartutlov om magtanvendelse, der ventes behandlet på efterårssamlingen 2014, skal regulere magtanvendelse overfor børn, der er anbragt uden for hjemmet, dog ikke børn anbragt i familiepleje. Samtidig skal loven regulere magtanvendelse overfor voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der får personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v. efter de socialretlige regler. Området har ikke tidligere været lovgivet, hvilket har været et retssikkerhedsmæssigt problem.

2.8 Ældre

Naalakkersuisut vil foretage en analyse af de ældres forhold, med henblik på at danne grundlag for en plan for forbedring af ældres levevilkår.

Grønlands Statistiks befolkningsfremskrivninger viser, at andelen af ældre i befolkningen vil stige i de kommende år. Denne stigning modsvarer ikke af en stigning i andelen af erhvervsaktive. Dette vil udfordre de offentlige budgetter på centrale velfærdsydelser som alderspension og omsorgstilbud til ældre, som ellers ville sikre en værdig ældretilværelse.

Naalakkersuisut vil øge interessen for pensionsopsparing i befolkningen samt arbejde på at forbedre mulighederne for ekstraindkomst til ældre.

Der planlægges forberedelse af ny lovgivning om alderspension samt ny lovgivning om ældreinstitutioner mv. Et stigende antal ældre betyder også, at der vil komme flere borgere, som rammes af demens, en udvikling som såvel Sundhedsvæsenet som kommunerne må indrette sig på fremadrettet. På den baggrund vil Naalakkersuisut fremlægge et forslag til en demensplan. Den ændrede demografiske udvikling, med flere ældre, vil også påvirke sygdomsmønstret og

udgiftspresset i Sundhedsvæsenet. Velfærdsydelser til ældre bør derfor indgå som en del af den Nationale Sundhedsstrategi.

Også på ældreområdet skal der udarbejdes en anlægssektorplan, som kan styrke planlægningen og forberedelsen af nødvendige investeringer i flere ældreboliger og institutioner i de kommende år som følge af ændringerne i befolkningssammensætningen.

2.9 KNR

KNRs regnskab for 2012 viser, at medieinstitutionen over de to sidste regnskabsår har haft stor fokus på at reducere driftsomkostningerne. Disse bestræbelser slog igennem i 2012 hvor KNR præsterede et overskud på 3,9 mio. kr. Det er et bemærkelsesværdigt positivt resultat, og Naalakkersuisut anerkender den indsats, der er ydet i KNR i de to sidste regnskabsår.

KNRs økonomi har været anstrengt i en lang årrække. I perioden fra 2000 frem til og med 2012 har KNR haft et samlet underskud på mere end 21 mio. kr. på trods af et årligt tilskud i perioden på omkring 62,5 mio. kr. i 2011-priser.

Ultimo december 2012 havde KNR en negativ egenkapital på i alt 19,5 mio. kr. Regnskabsresultaterne for de fem sidste år er vist i tabel 7.

Tabel 7: KNR Regnskabsresultater 2008-2012

Regnskabsår	2008	2009	2010	2011	2012
i 1000 kr	-1.286	-1.646	-1.984	-1.908	3.872

Kilde: Departementet for Uddannelse, Kirke, Kultur og Ligestilling

Ledelsen i KNR iværksatte i 2011 en række tiltag for at tilpasse kapaciteten i mediehuset og reducere omkostningerne. Målet var at opnå en forbedring i økonomien, for at skabe grundlag for afsættelse af ressourcer til udviklingsopgaver.

Da KNR ikke har formået at afdrage gælden, besluttede Naalakkersuisut i 2012 at afvikle trækningsretten over 4 år ved at afskrive en fjerdedel af gælden hvert år.

For 2013 fastholdes den stramme økonomiske kurs, og der skal indgås en ny Public Service Resultatkontrakt med den nye ledelse.

På Forslag til Finanslov 2014 er der afsat midler til genhusning / nybyggeri af KNRs bygninger, som på grund af høje værdier af skimmelsvamp var, uegnede som arbejdsplads. Der skal også tages stilling til, om nyt teknisk udstyr er nødvendigt, og hvordan det i givet fald kan finansieres.

2.10 Styrkelse af veterinær- og fødevarerikkerhedsberedskabet

Selvstyret har ansvaret for både veterinær- og fødevarerikkerheds forhold i Grønland – dvs. overvågning, forebyggelse og begrænsning af dyre-, menneske- og fødevarerborne sygdomme og utilsigtede hændelser samt forpligtigelse til indberetning i.h.t. internationale forpligtigelser (OIE, WHO etc.).

Veterinærberedskabet

For at forebygge og fremtidssikre befolkningen og dyresundheden er det nødvendigt med styrkelse af overvågning og diagnostik indenfor zoonose/smitsom sygdomme hos både vilde og domesticerede dyr. Inden for det næste år forventer Naalakkersuisut at fremlægge et forslag til en samlet plan herfor. Dette skal ske i samarbejde med relevante instanser både nationalt og globalt.

Fødevarerikkerhedsberedskabet

- For at optimere fødevarerikkerheden ønsker Naalakkersuisut, at der sker en
- udbygning af databaser indenfor fødevarer-import, virksomheder erhvervsfangere og fiskere, der bliver certificeret som primærproducenter samt
- samling af alle oplysninger (herunder fysisk-kemiske og hygiejniske overvågningsresultater) på vandkvalitetsområdet.
- Styrkelse af vandlaboratoriets faglighed og output.

Fødevarerikkerhed kræver forståelse og helhedsvurderinger – risikostyret indsats - fra Jord/fjord til bord tankegang, som skal implementeres i alle led. Dette fordrer – dvs. uddannelse i basal hygiejne og betydningen af egenkontrolprogrammer. Naalakkersuisut vil derfor arbejde med en indsats for øget oplysning, uddannelse og kampagner for at understøtte dette.

Uddannelse af primærproducenter samt tilsynsteknikere kan ske via eksisterende nationale uddannelsesmidler og eventuelt via tilgængelige EU-midler og udføres i samarbejde med bl.a. Inuili. Styrkelsen af veterinær- og fødevarerikkerhedsberedskabet skal især finansieres via brugerbetaling, som det er alment brugt i international sammenhæng.

Effektmål

En styrkelse af veterinær- og fødevarerområdet vil i øvrigt styrke planerne indenfor den kommende nationale sundhedsstrategi. Effektmålene for forventede kommende tiltag på det samlede veterinær- og fødevarerområde vil blandt andet være:

- en øget og mere sikker omsætning af fødevarer i Grønland.
- Flere selvstændige fødevarer virksomheder med tidssvarende egenkontrolprogrammer – højere effektivitet
- Færre dyrværnssager, herunder skambid og dødsfald afledt heraf.
- Generel fokus på bevarelse af og velfærd hos slædehunden vil styrke det traditionelle erhverv, turisme samt den kulturelle selvforståelse. Færre fødevarer skandaler, fødevarerborne sygdomme og dødsfald.

2.11 Forberedelse til en National Sundhedsstrategi

Sundhedsvæsenet skal kontinuerligt tilpasse sig faglige, demografiske og økonomiske udfordringer. Denne tilpasning kræver en overordnet national sundhedsstrategi, der skal kendetegne sundhedsvæsenet og fastlægge prioriteringerne på området.

Formålet med den nationale strategi er at videreudvikle et sammenhængende sundhedsvæsen, der sætter borgeren i centrum, og bringer sundhed ud, hvor borgeren er.

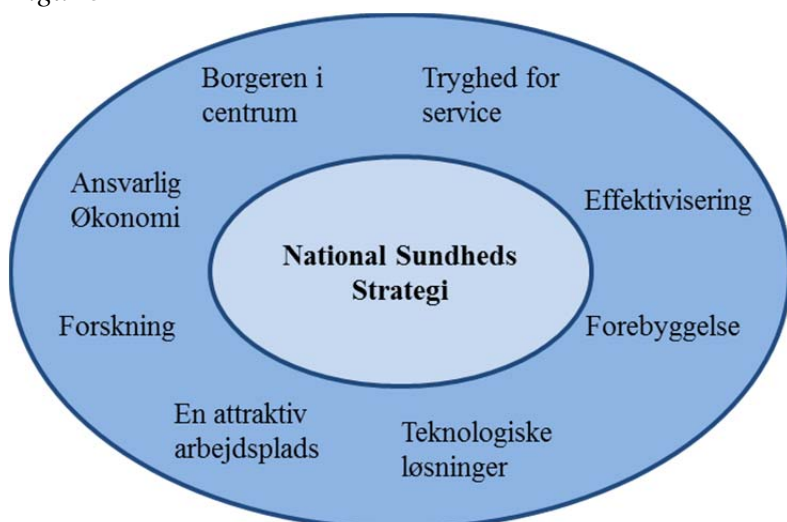
En national strategi for perioden 2014-2017 vil give Departement for Sundhed og Infrastruktur og sundhedsvæsenet mulighed for at planlægge og fokusere arbejdet de kommende år. Den Nationale Sundhedsstrategi 2014-2017 skal omdeles til Inatsisartut på forårssamlingen 2014.

En sådan strategi er afsættet for en politisk drøftelse om prioriteringerne på sundhedsområdet, herunder behandlingen deraf i Inatsisartut og dets udvalg. Departementet for Sundhed og Infrastruktur har ansvar for strategien og inddrager øvrige relevante departementer.

Visionen for det videre arbejde er: 'Borgeren i centrum - i et fremtidssikret sundhedsvæsen'

Den nationale sundhedsstrategi bliver en overordnet paraplystrategi, der samler forebyggelse og oplysning, behandling, effektivisering af arbejdsgange og IKT og telemedicin under ét. Disse er dækkende over flere understrategier, der løbende vil blive initieret og igangsat på tværs af departementer. Planer for demens, kræft, alkohol, selvmord er eller vil blive igangsat. Planerne vil løbende blive evalueret på forskellige nøgleindikatorer for befolkningens sundhedstilstand. For at sikre en effektiv ressourceanvendelse skal der i forbindelse med både den nationale sundhedsstrategi og de specifikke planer for indsatsområder løbende effektmåles. De implementerede strategier kan derved evalueres og vurderes for at se, om de når de politiske målsætninger for sundhedsvæsenet.

Figur 5

Kilde: Departementet for Sundhed og Infrastruktur

Oversigten i tabel 9 nedenfor angiver indikatorer for befolkningens sundhedstilstand.

Tabel 9: Indikatorer for befolkningens sundhedstilstand

Helbredsindikatorer	
Selvurderet helbred	
Synes eget helbred er:	
Virkeligt godt	19,8 %
Godt	45,4 %
Nogenlunde	32,2 %
Dårligt/meget dårligt	2,6 %
I alt	100 %
Mortalitet pr. 1000 indbyggere (Dødelighed i befolkningen)	
2006: 14,2	
2010: 11,5	
Middellevetid	
kvinder: 72,87 år	
mænd: 68,18	
Hjertekarsygdomme	
2001-2004: stigning i dødsfald som følge af hjertekarsygdomme	
2008-2010: fald i antallet af dødsfald som følge af hjertekarsygdomme	
Sundhedsøkonomiske Indikatorer	
Udskrivninger i Grønland	
Sengedage pr. patient indlagt på Rigshospitalet	
2008: 7,38 dage	
2012: 5,76 dage	ændring: -22 %
Sundhedsudgifter pr. borger	
2008: 18.851 kr./borger	
2012: 19.598 kr./borger (opgjort i 2008-priser)	ændring: 12,8 %
Udgifter til vikarbureauansatte	
2008: 71 mio. kr.	
2012: 15 mio. kr.	ændring: -56 mio. kr.
Pris pr. sengedag på Rigshospitalet	
2008: 17.760 kr./sengedag	
2012: 21.270/sengedag	
Lægemiddeludgifter	
årlig gennemsnitlig stigning på 6,23 % (2001-2012)	PL stigningen: 2,68 %
Forebyggende Sundhedsindikatorer	
Alkohol	
tilførsel af alkohol i 2012:	9,65 liter pr. person
(til sammenligning var tilførsel af alkohol i 1987: 22,23 liter pr. person)	
Rygning	
65 % af mænd ryger	
68 % af kvinder ryger	

2012: 4,22 cigaretter pr. person pr. døgn (halvering siden 1994)

Dødsfald som følge af selvmord

Antal af selvmord. Ca. 50 selvmord årligt og 2/3 er mænd.

Kilde: Departementet for Sundhed og Infrastruktur

2.12 Klima, Energi og Miljø

Energistatistikken, som udgives årligt, samt Grønlands emissionsindberetninger under FN's klimakonvention, giver en godt kvantitativt overblik over klima og energiområdet. For at styrke vores indsigt i henholdsvis effekten af klimaindsatsen, og bæredygtigheden af vores energiforsyning, vil det være hensigtsmæssigt at arbejde med udviklingen af to primære nøgletal, nemlig 1) udledning af drivhusgasser, korrigeret for økonomisk vækst og 2) andel af offentligt forbrug investeret i vedvarende energi. For at sikre en meningsfuld indikator, bør udledning af drivhusgasser ses i lyset af den økonomiske udvikling. Ofte stiger CO₂ udledningen proportionalt med den økonomiske vækst. En bæredygtig klimapolitik reducerer den proportionelle sammenhæng mellem de kurver og indikerer således økonomisk vækst med et begrænset klimabelastning. Konkret sker det for eksempel ved at basere en ny industri på vedvarende energi. Investeringer i vedvarende energi er en solid indikator på fremtidssikringen af vores energiforsyning og mindsker vores emissioner af drivhusgasser, partikelforurening og afhængighed af importeret olie.

På klimaområdet støtter Naalakkersuisut aktivt de internationale forhandlinger, der har til formål at stabilisere niveauet af drivhusgasser i atmosfæren. Arbejdet under Klimakonventionen bevæger sig ind i en fase, hvor arkitekturen til en kommende global klimaaf tale til vedtagelse i 2015 begynder at tage form.

Frem mod COP21 i 2015 forventes en række vigtige møder, der fordrer Naalakkersuisuts deltagelse, og som i takt med forhandlingernes konkretisering vil give anledning til overvejelser om, på hvilke vilkår Grønland ønsker at blive inkluderet i en kommende global klimaaf tale samt vurderinger af de samfundsmæssige og økonomiske konsekvenserne heraf.

Grønlands emission af drivhusgasser er i 2011 opgjort til 763.827 ton CO₂-ækvivalenter. Det er en stigning på 15,8 pct. i forhold til 1990, som er basisåret for Kyotoprotokollen. Selvom produktionen af vandkraft er øget i 2010 og 2011, steg den samlede drivhusgasudledning betragteligt i 2010 og nåede det højeste niveau nogensinde i 2011. Dette skyldes energiforbruget i forbindelse med olieeftersøkninger langs Grønlands vestkyst.

Hvis Grønland gennemgår en større erhvervmæssig udvikling de kommende år som følge af bl.a. etablering af aluminiumsmelteværk, påbegyndelse af olie- og gasudvinding, udvikling af storskalaminedrift og fortsatte olieeftersøkningsaktiviteter, vil dette have markante konsekvenser for den nationale udledning og kan lede til en flerdobling af Grønlands emissioner.

2.12.1 Ny klimaaftale

Den 18. internationale klimakonference under FN's klimakonvention blev afholdt i 2012 i Doha, Qatar, og parterne besluttede at forlænge Kyotoprotokollen for perioden 2013 til 2020 i fraværet af en ny global klimaaftale. Dog vil kun få lande, der samlet står for ca. 15 % af verdens samlede drivhusgasemissioner, påtage sig forpligtelser under protokollens anden periode.

Naalakkersuisoq for Boliger, Infrastruktur og Trafik leverede d. 2. oktober 2012 en officiel anmodning til klima-, energi og bygningsministeren om, at Danmark i forbindelse med den nationale ratificering af Kyotoprotokollens anden forpligtelsesperiode tager et territorielt forbehold for Grønland. Denne anmodning forventes godkendt af Inatsisartut på efterårssamlingen 2013.

Effektivering af Grønlands anmodning om et territorielt forbehold vil have som konsekvens, at Grønland ikke binder sig til internationale reduktionsforpligtelser fra 2013 til 2020 under Klimakonventionen. Således har aftalen ingen negative økonomiske konsekvenser for Grønland, eksempelvis i form af potentielle krav om køb af CO₂-kreditter.

Under klimakonventionen er det yderligere besluttet, at der i 2015 skal indgås en global og juridisk bindende klimaaftale, der gælder for alle parter under Klimakonventionen med effekt fra 2020. For Grønlands vedkommende vil der de næste år udestå et afklaringsarbejde, der i takt med konkretiseringen af forhandlingerne skal afsøge, hvilke implikationer en global klimaaftale vil have for Grønland.

2.12.2 Eventuel omdannelse af Nukissiorfiit til Aktieselskab

Organiseringen af Nukissiorfiit og af forsyningssektoren generelt har stort set været uændret siden 1998. Der er behov for at vurdere, om forsyningsområdet er organiseret på den mest hensigtsmæssige måde, i forhold til at realisere Naalakkersuisuts energipolitiske mål under de udfordringer som el-, vand- og varmforsyningen står overfor i dag.

En ny ejerskabsstruktur kan styrke den forretningsbaserede ledelse af selskabet, med henblik på at skabe en mere rationel drift af selskabet, til fordel for forbrugere og samfundet som helhed.

Naalakkersuisut vil derfor nedsætte en arbejdsgruppe med et kommissorium til at undersøge fordele og ulemper ved at omdanne Nukissiorfiit til et aktieselskab. Arbejdsgruppen forventes at fremlægge en redegørelse og et beslutningsgrundlag til forårssamling 2014.

Omdannelsen af organisationsformen skal understøtte de fordelingspolitiske hensyn som vedtaget af Inatsisartut samt sikre en bæredygtig og effektiv levering af varme-, vand- og elforsyning til de lavest mulige priser. Arbejdsgruppen skal derfor belyse en række konsekvenser, blandt andet for lønniveau, priser og landskassen i redegørelsen samt analysere behovet for en reform af el-, vand- og varmepriserne.

En omdannelse til et aktieselskab skal samtidig afbalanceres i forhold til det fortsatte behov for samfundsmæssig regulering af forsyningsområdet. Der er, som omtalt nedenfor, således behov for

en vurdering af, om forbrænding af affald skal indtænkes i forbindelse med en omdannelse af ejerskabsstrukturen i Nukissiorfiit. Derved kan der indarbejdes et samarbejde mellem Nukissiorfiit og kommunerne om affaldsforbrænding og en bedre udnyttelse af restvarmen fra affaldsforbrændingsanlæg.

Det skal også klarlægges om der i en ny ejerskabsstruktur skal være mulighed for at Inatsisartut kan gribe ind over for ikke-konkurrencedygtige priser på vand-, varme- og elforsyning, samt om der er behov for godkendelsesbeføjelser overfor væsentlige investeringsbeslutninger, og kontrol af gældsætningen af et evt. Nukissiorfiit A/S.

2.12.3 Affaldshåndtering

Målsætningen på affaldsområdet er at forebygge og bekæmpe forurening samt at håndtere affald miljø- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Dette skal ske på et bæredygtigt grundlag, samtidig med det skal begrænse spild af ressourcerne og fremme genanvendelse. Fokus er således både på at udvikle et effektivt affaldssystem, der reducerer de lokale gener, samt fremmer affaldsminimering og genanvendelse.

Hvert fjerde år udarbejdes en affaldshåndteringsplan, og delelementer i forslaget fra 2010 er ved at blive implementeret. Affaldshåndteringsplanen har 8 delmål, og der er på Forslag til Finansloven 2014 afsat 4,8 mio. i forbindelse med dele af implementeringen. Blandt andet er der igangsat pilotprojekter med at transportere forbrændingsegnet affald, fra mindre bygder og byer til større byer med forbrændingsanlæg samt anlægstilskud til etablering af modtagefaciliteter og kildesortering.

Størstedelen af forslaget af den nu foreliggende affaldshandlingsplan er ikke finansieret. Delmål 5, 'Forbrændingsløsninger' udgør langt den største udgift og også størstedelen af den manglende finansiering til forslaget.

Miljø og samfundsøkonomisk er projektet nået frem til, at den bedste løsning er gradvist at bevæge sig mod en mere centraliseret løsning for landets affaldsbehandling.

Projektet anbefaler, at hvis dette skal realiseres kræver det et formaliseret samarbejde imellem kommunerne om affaldshåndtering. Dette kan eventuelt realiseres ved at der dannes et fælleskommunalt affaldshåndteringsselskab.

Etableringen af en tidsvarende forbrændingsløsning vil over en 20-årig planperiode estimeret til et investeringsbehov på ca. 580 mio. kr. Dette beløb indeholder midler til forundersøgelser, anlægsprojekter, balleteringsanlæg og transportudstyr.

I forbindelse med det videre arbejde med forbrændingsløsninger kan der derfor drages nytte af udredningsprojektets anbefalinger og erfaringerne fra de igangværende pilotprojekter om transport af affald.

Investeringerne på affaldsområdet skal delvist finansieres af både Selvstyret og kommuner, hvor kommunerne i henhold til gældende lovgivning har det primære ansvar for bortskaffelse af affald. Der foreligger ingen konkret plan for fordelingen af finansieringen mellem Selvstyre og kommuner, udover et princip om, at forureneren betaler.

Det skal samtidig vurderes om affaldshåndteringen skal indgå i forbindelse med en organiseringen af varmforsyningen, der indgår i overvejelser omkring den fremtidige organisering af Nukissiorfiit. Herunder skal det vurderes, om affald kan anvendes i varmforsyningen i et større omfang end i dag. Forbrændingsvarmen kan derved udnyttes til varmelevering samtidig med, at der vil være stordriftsfordele ved at samle opgaverne under ét. Dette bør indtænkes i det videre arbejde med et samlet forslag til en reform af prisstrukturen, omorganiseringen af Nukissiorfiit samt en plan for affaldshåndteringen.

Departementet for Boliger, Natur og Miljø igangsætter i samarbejde med Departementet for Finansier og Indenrigsanliggender et arbejde der skal belyse de samfundsøkonomiske konsekvenser for at implementere den fremlagte affaldshandlingsplan.

Der skal til brug forberedelsen FFL2015 udarbejdes en anlægssektorplan på affaldshåndteringsområdet til afløsning af den nuværende plan. Denne skal konkretisere planlægningen og forberedelsen af nødvendige investeringer i de kommende år. Den skal udarbejdes i samarbejde med kommunerne, og finansieringen skal afklares i den forbindelse.

2.13 Udenrigspolitik og -handel

Naalakkersuisuts internationale aktiviteter beskrives i den årlige Udenrigspolitisk Redegørelse, herunder også udenrigshandelspolitikken.

I forhold til EU, har EU-Grønland rammeaftalerne i 2011 og 2012 været til genforhandling for den næste EU-budgetperiode. Den nye fiskeriaftale for årene 2013-2020 blev færdigforhandlet i 2012. med det eneste udestående beløbet, som er afhængig af EU's finansielle budget for perioden 2014-2020.

Partnerskabsaftalen på uddannelsesområdet mellem EU og Grønland har været igennem en midtvejsevaluering, som har ført til at EU-Kommissionen er kommet med en række indstillinger til samarbejdet. EU's finansielle ramme for 2014-2020 forventes at være besluttet ved udgangen af 2013.

I efteråret 2013 skal der forhandles om en ny partnerskabsaftale om budgetstøtte på uddannelsesområdet for årene 2014-2020. Den nuværende budgetstøtte fra EU er på niveauet 200 mio. kr. årligt. Forhandlingerne vil fra grønlandsk side tage udgangspunkt i Naalakkersuisuts uddannelsesstrategi og de resultater der er opnået under det nuværende aftalegrundlag for årene

2007-13. Det må imødeses, at forhandlingerne kan blive vanskelige og trække i langdrag. Budgetrammerne for OLT-landene er som led i EU samlede budgettilpasninger for perioden 2014-2020 blevet beskåret med 16 pct., hvilket i sagens natur vil påvirke forhandlingsforløbet. Derudover må det forventes, at EU-kommissionen har ønsker til belysningen af de samlede uddannelsesudgifter og udviklingen for skatter og afgifter samt restancer og offentlighedens adgang til budget- og regnskabsoplysninger. Endelig er det forventningen, at EU i forhandlingerne vil lægge vægt på finanspolitiske holdbarhed, muligheder for eventuelle nye skatteindtægter, fremtidsudsigter for afhængighed af bloktilskuddet fra Danmark og budgetstøtten fra EU samt skattefritagelser og skatteudgifter.

Det er ikke sandsynligt, at en ny partnerskabsaftale for årene 2014-2020 kan være underskrevet inden Inatsisartuts vedtagelse af Finansloven for 2014. Derfor vil der være usikkerhed om, hvorvidt de i finansloven forudsatte indtægter fra EU i forbindelse med partnerskabsaftalen kan holde.

I kraft af EU's OLT-ordning, har Grønland fortsat toldfri adgang til EU's indre marked. Derudover er OLT-landene berettiget til at deltage i alle EU-programmer. Den nuværende OLT-ordning udløber i december 2013, og der forhandles fortsat på den næstefor 2014-2020. I det forløbne år har der som opfølgning på Sydkoreansk officielt besøg i Grønland, været efterfølgende erhvervsdelegation i Sydkorea. En række samarbejdsmuligheder er igangsat, blandt andet en samarbejdsaftale på erhvervsområdet. Udarbejdelse og forhandling af en aftale på handelsområdet er igangsat.

Der vil i de kommende år blive arbejdet på at skabe grundlag for indgåelse af handelsaftaler med yderligere lande.

Der er truffet beslutning om åbning af en grønlandsk repræsentation i Washington D.C. i 2014. Repræsentationen vil blandt andet skulle arbejde for opnåelse af mere gunstige handelsrelationer med USA og Canada.